

Ökumenischer Pilgerweg
Pielgrzymka ekumeniczna

2013

VOS ESTIS SAL TERRAE.

VOS ESTIS LUX MUNDI.

WY JESTEŚCIE SOŁĄ ZIEMI!

WY JESTEŚCIE ŚWIATEŁEM DLA ŚWIATA!

IHR SEID DAS SALZ DER ERDE!

IHR SEID DAS LICHT DER WELT!

Mt. 5, 13.14

Ökumenischer Pilgerweg
Pielgrzymka ekumeniczna

2013

IMPRESSUM

Niemiecko-Polska Pielgrzymka Ekumeniczna Magdeburg-Gniezno
Kancelaria Parafialna Greiffenberg
Pastor dr Justus Werdin
Skład i układ graficzny: Sabine Stolpmann, Angermünde
Zdjęcie: Jörg Stolpmann, Berlin
Tłumaczenia: Mirosława Komin, dr Justus Werdin
Drukarnia Nauendorf, Angermünde
500 egzemplarzy, czerwiec 2013

Deutsch-Polnischer Ökumenischer Pilgerweg Magdeburg-Gnesen
c/o Ev. Pfarramt Greiffenberg
V. i. S. d. P. Pfr. Dr. Justus Werdin
Satz und Layout: Sabine Stolpmann, Angermünde
Einbandfoto: Jörg Stolpmann, Berlin
Übersetzungen: Mirosława Komin, Dr. Justus Werdin
Druckerei Nauendorf, Angermünde
500 Exemplare, Juni 2013

VOS ESTIS SAL TERRAE.

VOS ESTIS LUX MUNDI.

WY JESTEŚCIE SOLĄ ZIEMI!

WY JESTEŚCIE ŚWIATŁEM DLA ŚWIATA!

IHR SEID DAS SALZ DER ERDE!

IHR SEID DAS LICHT DER WELT!

MT. 5, 13.14

<i>Słowo wstępne</i>	6	<i>Vorwort</i>
CODZIENNE CZYTANIE	10	TÄGLICHE LESUNGEN
MEDITATIONES	20	MEDITATIONEN
<i>Wy jesteście solą ziemi ...</i>	22	<i>Ihr seid das Salz der Erde ...</i>
<i>Wy jesteście światłem dla świata.</i>		<i>Ihr seid das Licht der Welt.</i>
<i>Erzbischof Muszyński</i>		<i>Erzbischof Muszyński</i>
<i>sól ziemi</i>	30	<i>Salz der Erde</i>
<i>Biskup dr Wolfgang Huber</i>		<i>Bischof Dr. Wolfgang Huber</i>
<i>Dlaczego grób cesarza Ottona III znajduje się w Akwizgranie?</i>	34	<i>Warum ist das Grab von Kaiser Otto III. in Aachen?</i>
<i>ks. Arndt Farack</i>		<i>Pfr. Arndt Farack</i>
<i>Wy jesteście solą i światłem.</i>	52	<i>Ihr seid das Salz und das Licht.</i>
<i>Danuta Baszkowska</i>		<i>Danuta Baszkowska</i>
<i>Wy jesteście solą ziemi ...</i>	56	<i>Ihr seid das Salz der Erde ...</i>
<i>Jesteście światłem świata.</i>		<i>Ihr seid das Licht der Welt.</i>
<i>ks. Willi Kraning</i>		<i>Pfr. Willi Kraning</i>
<i>Chrześcijananie – sól Europy?</i>	68	<i>Christen – das Salz Europas?</i>
<i>ks. prof. Tomáš Halik</i>		<i>Prof. Tomáš Halik</i>
<i>Odnović więzi solidarności.</i>	74	<i>Auf dem Weg zu einer neuen Solidarität.</i>
<i>Brat Alois</i>		<i>Bruder Alois</i>
<i>Wy jesteście solą dla ziemi ...</i>		

<i>Wy jesteście światłem świata</i>	78	<i>Botschaft zum Weltjugendtag</i>
<i>papież Jan Paweł II.</i>		<i>Papst Johannes Paul II.</i>
<i>Karta Ekumeniczna.</i>	86	<i>Charta oecumenica.</i>
<i>Porta fidei. papież Benedykt XVI</i>	94	<i>Porta Fidei. Papst Benedikt XVI.</i>
<i>List do Diogeneta</i>	98	<i>Brief an Diogenes</i>
<i>Portret człowieka Kościoła.</i>	102	<i>Porträt des Menschen der Kirche.</i>
<i>Agata Skotnicka</i>		<i>Agata Skotnicka</i>
<i>Na początku Bóg stworzył</i>	108	<i>Appell der Kirchen Polens</i>
<i>niebo i ziemię ...</i>		
<i>Komentarz z Talmudu</i>	116	<i>Kommentar aus Talmud</i>
<i>i Midraszu</i>		<i>und Midrasch</i>
<i>O samopoznaniu</i>	116	<i>Von der Selbsterkenntnis</i>
<i>Khalil Gibran</i>		<i>Khalil Gibran</i>
<i>Dzięki łasce Bożej ...</i>	118	<i>Durch die Gnade Gottes ...</i>
<i>Mevlana Celeleddin Rumi</i>		<i>Mevlana Celeleddin Rumi</i>
<i>Wdzięczność. Albert Schweitzer</i>	122	<i>Dankbarkeit. Albert Schweitzer</i>
<i>Modlitwy i wiersze więzienne</i>	124	<i>Widerstand und Ergebung</i>
<i>Dietrich Bonhoeffer</i>		<i>Dietrich Bonhoeffer</i>
<i>Wystąpienia. Nelson Mandela</i>	126	<i>Antrittsrede. Nelson Mandela</i>
<i>Modlitwa. Huub Oosterhuis</i>	128	<i>Gebet. Huub Oosterhuis</i>
<i>Śpiew. Michał Gałuszka</i>	134	<i>Lied. Michał Gałuszka</i>

Słowo wstępne

Drodzy Pielgrzymi,

10 lat pielgrzymki niemiecko-polskiej Magdeburg-Gniezno to szczególny etap.

Jesteśmy wdzięczni za to, że możemy wspólnie wędrować i mówić, że w każdym z tych dziesięciu lat dane nam było przeżywać szczególne chwile i spotkania. Z każdym rokiem coraz bardziej poddawaliśmy się głębokiej sile naszej wiary i odkrywaliśmy, jak mocno należymy do siebie!

W 2013 roku uświadamiamy sobie obietnicę Jezusa, którą chcemy przyjąć dosłownie i symbolicznie w celu naszej przemiany. Pójdziemy z powierzonym nam światłem od grobu cesarza Ottona w Magdeburgu do grobu św. Wojciecha w Gnieźnie. Będziemy przy tym każdego dnia kosztować soli z wielkopolskich kopalń. Te zewnętrzne symbole pozwolą nam przygotować się do przyjęcia żywego słowa ewangelii, obietnicy naszego Pana Jezusa Chrystusa w sposób niepodzielny dla naszego wzmocnienia, aby w podróży do duchowego centrum kraju naszego sąsiada spotkać Jego samego.

Dziękujemy serdecznie naszym biskupom, którzy udzielają nam duchowego wsparcia. Serdecznie podziękowania składamy także pani Mirosławie Komin ze Słupcy, która przetłumaczyła teksty na język polski, jak również ewangelickiej parafii

Liebe Pilger,

10 Jahre Deutsch-Polnischer Ökumenischer Pilgerweg Magdeburg – Gniezno: das ist eine besondere Etappe. Wir sind dankbar dafür, dass wir gemeinsam unterwegs sein und sagen können, dass wir in jedem dieser zehn Jahre besondere Erlebnisse und Begegnungen erfahren durften. In jedem Jahr haben wir uns mehr und mehr der tragenden Kraft unseres Glaubens ausgesetzt und entdeckt, in welchem hohem Maße wir zusammengehören!

2013 werden wir uns der Verheißung und Zusage Jesu bewusst, die wir wörtlich und symbolisch für unseren Wandel annehmen wollen. Wir gehen mit dem uns anvertrauten Licht vom Grab Kaiser Ottos in Magdeburg zum Grab des Hlg. Adalbert nach Gniezno. Dabei schmecken wir jeden Tag das Salz aus den großpolnischen Salzgruben. Diese äußeren Zeichen wollen uns anleiten, das lebendige Wort des Evangeliums, die Zusage unseres Herrn Jesus Christus ungeteilt zu unserer Stärkung aufzunehmen, um auf der Reise in die geistliche Mitte unserer Nachbarschaft Ihm selbst zu begegnen.

Wir danken herzlich unseren Bischöfen, die uns Ihr geistliches Geleit geben. Einen herzlichen Dank sagen wir Frau Mirosława Konin aus Słupca, die die Übersetzungen ins Polnische so treffend gefertigt hat. Ebenso herzlich danken wir auch dem Evan-

Uckermark, bez której finansowego wsparcia publikacja tej edycji nie byłaby możliwa.

Trinitatis 2013

Agata Skotnicka, ks. Jan Kwiatkowski, ks. pastor Justus Werdin

gelischen Kirchenkreis Uckermark, ohne dessen wesentliche finanzielle Unterstützung diese Edition nicht möglich gewesen wäre.

Trinitatis 2013

Agata Skotnicka, Pfr. Jan Kwiatkowski, Pfr. Justus Werdin

Dzień 1 Mt. 5, 13-16

13 Wy jesteście solą dla ziemi. Lecz jeśli sól utraci swój smak, czymże ją posolić? Na nic się już nie przyda, chyba na wyrzucenie i podeptanie przez ludzi. 14 Wy jesteście światłem świata. Nie może się ukryć miasto położone na górze. 15 Nie zapala się też światła i nie stawia pod korcem, ale na świeczniku, aby świeciło wszystkim, którzy są w domu. 16 Tak niech świeci wasze światło przed ludźmi, aby widzieli wasze dobre uczynki i chwalili Ojca waszego, który jest w niebie.

Dzień 2 Lk. 1, 57-66.80

57 Dla Elżbiety zaś nadszedł czas rozwiązania i urodziła syna. 58 Gdy jej sąsiedzi i krewni usłyszeli, że Pan okazał tak wielkie miłosierdzie nad nią, cieszyli się z nią razem. 59 Ósmego dnia przyszli, aby obrzezać dziecko, i chcieli mu dać imię ojca jego, Zachariasza. 60 Jednakże matka jego odpowiedziała: «Nie, lecz ma otrzymać imię Jan». 61 Odrzekł jej: «Nie ma nikogo w twoim rodzie, kto by nosił to imię». 62 Pytali więc znakami jego ojca, jak by go chciał nazwać. 63 On zażądał tabliczki i napisał: «Jan będzie mu na imię». I wszyscy się dziwili. 64 A natchmiasz otworzyły się jego usta, język się rozwiązał i mówił wielbiąc Boga. 65 I padł strach na wszystkich ich sąsiadów. W całej górskiej krainie Judei rozprowadano o tym wszystkim, co się zdarzyło. 66 A wszyscy, którzy o tym słyszeli, brali to sobie do serca i pytali: «Kimże będzie to dziecko?» Bo istotnie ręka Pańska była z nim.

1. Tag Mt. 5, 13-16

Christus spricht: Ihr seid das Salz der Erde. Wenn nun das Salz nicht mehr salzt, womit soll man salzen? Es ist zu nichts mehr nütze, als dass man es wegschüttet und lässt es von den Leuten zertreten. Ihr seid das Licht der Welt. Es kann die Stadt, die auf einem Berge liegt, nicht verborgen sein. Man zündet auch nicht ein Licht an und setzt es unter einen Scheffel, sondern auf einen Leuchter; so leuchtet es allen, die im Hause sind. So lasst euer Licht leuchten vor den Leuten, damit sie eure guten Werke sehen und euren Vater im Himmel preisen.

2. Tag Lk. 1, 57-66.80

Und für Elisabeth kam die Zeit, dass sie gebären sollte; und sie gebar einen Sohn. Und ihre Nachbarn und Verwandten hörten, dass der Herr große Barmherzigkeit an ihr getan hatte, und freuten sich mit ihr. Und es begab sich am achten Tag, da kamen sie, das Kindlein zu beschneiden, und wollten es nach seinem Vater Zacharias nennen. Aber seine Mutter antwortete und sprach: nein, sondern er soll Johannes heißen. Und sie sprachen zu ihr: Ist doch niemand in deiner Verwandtschaft, der so heißt. Und sie winkten seinem Vater, wie er ihn nennen lassen wollte. Und er forderte eine kleine Tafel und schrieb: Er heißt Johannes. Und sie wunderten sich alle. Und sogleich wurde sein Mund aufgetan und seine Zunge gelöst, und er redete und lobte Gott. Und es kam Furcht über alle Nachbarn; und diese ganze Geschichte wurde bekannt auf dem ganzen

8o Chłopiec zaś rósł i wzmacniał się duchem, a żył na pustkowiach aż do dnia ukazania się przed Izraelem.

Dzień 3 Mt. 7, 6.12-14

6 Nie dawajcie psom tego, co święte, i nie rzucajcie swych pereł przed świnie, by ich nie podeptały nogami, i obróciwszy się, was nie poszarpały.

12 Wszystko więc, co byście chcieli, żeby wam ludzie czynili, i wy im czynicie! Albowiem na tym polega Prawo i Prorocy.

13 Wchodźcie przez ciasną bramę! Bo szeroka jest brama i przestronna ta droga, która prowadzi do zguby, a wielu jest takich, którzy przez nią wchodzi. 14 Jakże ciasna jest brama i wąska droga, która prowadzi do życia, a mało jest takich, którzy ją znajdują!

Dzień 4 Mt. 7, 15-20

15 Strzeżcie się fałszywych proroków, którzy przychodzą do was w owczej skórze, a wewnątrz są drapieżnymi wilkami. 16 Poznacie ich po ich owocach. Czy zbiera się winogrona z ciernia, albo z ostu figi? 17 Tak każde dobre drzewo wydaje dobre owoce, a złe drzewo wydaje złe owoce. 18 Nie może dobre drzewo wydać złych owoców ani złe drzewo wydać dobrych owoców. 19 Każde drzewo, które nie wydaje dobrego owocu, będzie wycięte i w ogień wrzucone. 20 A więc: poznacie ich po ich owocach.

Gebirge Judäas. Und alle, die es hörten, nahmen' s zu Herzen und sprachen: Was, meinst du, will aus diesem Kindlein werden? Denn die Hand des Herrn war mit ihm. Und das Kindlein wuchs und wurde stark im Geist. Und er war in der Wüste bis zu dem Tag, an dem er vor das Volk Israel treten sollte.

3. Tag Mt. 7, 6.12-14

Christus spricht: Ihr sollt das Heilige nicht den Hunden geben und eure Perlen sollt ihr nicht vor die Säue werfen, damit die sie nicht zertreten mit ihren Füßen und sich umwenden und euch zerreißen. Alles nun, was ihr wollt, dass euch die Leute tun sollen, das tut ihnen auch! Das ist das Gesetz und die Propheten. Geht hinein durch die enge Pforte. Denn die Pforte ist weit und der Weg ist breit, der zur Verdammnis führt, und viele sind' s, die auf ihm hineingehen. Wie eng ist die Pforte und wie schmal der Weg, der zum Leben führt, und wenige sind's, die ihn finden!

4. Tag Mt. 7, 15-20

Christus spricht: Seht euch vor vor den falschen Propheten, die in Schafskleidern zu euch kommen, inwendig aber sind sie reißende Wölfe. An ihren Früchten sollt ihr sie erkennen. Kann man denn Trauben lesen von den Dornen oder Feigen von den Disteln? So bringt jeder gute Baum gute Früchte; aber ein fauler Baum bringt schlechte Früchte. Ein guter Baum kann nicht schlechte Früchte bringen und ein fauler Baum kann nicht gute Früchte bringen. Jeder Baum, der nicht gute

Dzień 5 Mt. 7, 21-29

21 Nie każdy, który Mi mówi: „Panie, Panie!“, wejdzie do królestwa niebieskiego, lecz ten, kto spełnia wolę mojego Ojca, który jest w niebie. 22 Wielu powie Mi w owym dniu: „Panie, Panie, czy nie prorokowaliśmy mocą Twego imienia, i nie wyrzucaliśmy złych duchów mocą Twego imienia, i nie czyniliśmy wielu cudów mocą Twego imienia?“ 23 Wtedy oświadczę im: „Nigdy was nie znałem. Odejdźcie ode Mnie wy, którzy dopuszczacie się nieprawości!“

24 Każdego więc, kto tych słów moich słucha i wypełnia je, można porównać z człowiekiem roztroptym, który dom swój zbudował na skale. 25 Spadł deszcz, wezbrały potoki, zerwały się wichry i uderzyły w ten dom. On jednak nie runął, bo na skale był utwierdzony. 26 Każdego zaś, kto tych słów moich słucha, a nie wypełnia ich, można porównać z człowiekiem nierozsądnym, który dom swój zbudował na piasku. 27 Spadł deszcz, wezbrały potoki, zerwały się wichry i rzuciły się na ten dom. I runął, a upadek jego był wielki».

28 Gdy Jezus dokończył tych mów, tłumy zdumiewały się Jego nauką. 29 Uczył ich bowiem jak ten, który ma władzę, a nie jak ich uczeni w Piśmie.

Früchte bringt, wird abgehauen und ins Feuers geworfen. Darum: an ihren Früchten sollt ihr sie erkennen.

5. Tag Mt. 7, 21-29

Christus spricht: Es werden nicht alle, die zu mir sagen: Herr, Herr!, in das Himmelreich kommen, sondern die den Willen tun meines Vaters im Himmel. Es werden viele zu mir sagen an jenem Tage: Herr, Herr, haben wir nicht in deinem Namen geweissagt? Haben wir nicht in deinem Namen böse Geister ausgetrieben? Haben wir nicht in deinem Namen viele Wunder getan? Dann werde ich ihnen bekennen: Ich habe euch noch nie gekannt; weicht von mir, ihr Übeltäter! Darum, wer diese meine Rede hört und tut sie, der gleicht einem klugen Mann, der sein Haus auf Fels baute. Als nun ein Platzregen fiel und die Wasser kamen und die Winde wehten und stießen an das Haus, fiel es doch nicht ein; denn es war auf Fels gegründet. Und wer diese meine Rede hört und tut sie nicht, der gleicht einem törichtem Mann, der sein Haus auf Sand baute. Als nun ein Platzregen fiel und die Wasser kamen und die Winde wehten und stießen an das Haus, da fiel es ein und sein Fall war groß. Und es begab sich, als Jesus diese Rede vollendet hatte, dass sich das Volk entsetzte übers eine Lehre; denn er lehrte sie mit Vollmacht und nicht wie ihre Schriftgelehrten.

Dzień 6 Mt. 8, 1-4

1 Gdy zszedł z góry, postępowały za Nim wielkie tłumy. 2 A oto zbliżył się trędowaty, upadł przed Nim i prosił Go: «Panie, jeśli chcesz, możesz mnie oczyścić». 3 [Jezus] wyciągnął rękę, dotknął go i rzekł: «Chcę, bądź oczyszczony!». I natychmiast został oczyszczony z trądu. 4 A Jezus rzekł do niego: «Uważaj, nie mów nikomu, ale idź, pokaż się kapłanowi i złóż ofiarę, którą przepisał Mojżesz, na świadectwo dla nich».

Dzień 7 Mt. 16, 13-19

13 Gdy Jezus przyszedł w okolice Cezarei Filipowej, pytał swych uczniów: «Za kogo ludzie uważają Syna Człowieczego?» 14 A oni odpowiedzieli: «Jedni za Jana Chrzciciela, inni za Eliasza, jeszcze inni za Jeremiasza albo za jednego z proroków». 15 Jezus zapytał ich: «A wy za kogo Mnie uważacie?» 16 Odpowiedział Szymon Piotr: «Ty jesteś Mesjasz, Syn Boga żywego». 17 Na to Jezus mu rzekł: «Błogosławiony jesteś, Szymonie, synu Jony. Albowiem nie objawiły ci tego ciało i krew⁶, lecz Ojciec mój, który jest w niebie. 18 Otóż i Ja tobie powiadam: Ty jesteś Piotr [czyli Skąła], i na tej Skale zbuduję Kościół mój, a bramy piekielne go nie przemogą⁷. 19 I tobie dam klucze królestwa niebieskiego; cokolwiek zwiążesz na ziemi, będzie związane w niebie, a co rozwiążesz na ziemi, będzie rozwiązane w niebie».

6. Tag Mt. 8, 1-4

Als er aber vom Berge herabging, folgte ihm eine große Menge. Und siehe, ein Aussätziger kam heran und fiel vor ihm nieder und sprach: Herr, wenn du willst, kannst du mich reinigen. Und Jesus streckte die Hand aus, rührte ihn an und sprach: Ich will' s tun; sei rein! Und sogleich wurde er von seinem Aussatz rein. Und Jesus sprach zu ihm: Sieh zu, sage es niemandem, sondern geh hin und zeige dich dem Priester und opfere die Gabe, die Mose befohlen hat, ihnen zum Zeugnis.

7. Tag Mt. 16, 13-19

Da kam Jesus in die Gegend von Cäsarea Philippi und fragte seine Jünger und sprach: Wer sagen die Leute, dass der Menschensohn sei? Sie sprachen: Einige sagen, du seist Johannes der Täufer, andere, du seist Elia, wieder andere, du seist Jeremia oder einer der Propheten. Er fragte sie: Wer sagt denn ihr, dass ich sei? Da antwortete Simon Petrus und sprach: Du bist Christus, des lebendigen Gottes Sohn! Und Jesus antwortete und sprach zu ihm: Selig bist du, Simon, Jonas Sohn; denn Fleisch und Blut haben dir das nicht offenbart, sondern mein Vater im Himmel. Und ich sage dir auch: Du bist Petrus, auf diesen Felsen will ich meine Gemeinde bauen, und die Pforten der Hölle sollen sie nicht überwältigen. Ich will dir die Schlüssel des Himmelreichs geben: Alles, was du auf Erden binden wirst, soll auch im Himmel gebunden sein, und alles, was du auf Erden lösen wirst, soll auch im Himmel los sein.

Wy jesteście solą ziemi ...

Wy jesteście światłem dla świata (por. Mt 5,13-16)

Henryk J. Muszyński, Arcybiskup Gnieźnieński, Senior

To polecenie Chrystusa pojawia się jako podsumowanie błogosławieństw z Kazania na Górze. Kazanie to określa jakby konstytucję duchową chrześcijanina: jakim powinien być i jak powinien żyć, aby stać się uczestnikiem Bożego błogosławieństwa czyli szczęścia zamierzonego dla niego przez Boga. Podwójna metafora *sol* i *światła* określa zadania uczniów w odniesieniu do świata i otoczenia, w którym są oni prawdziwymi świadkami Jezusa Chrystusa i głosicielami Jego nauki.

Radykalizm ewangeliczny tego stwierdzenia wyraża się w tym, że Chrystus nie zachęca: *wy powinniście być jak sól*, która zabezpiecza od zepsucia i *jak światło, które oświeca mroki życia*, a po prostu: jeżeli jesteście prawdziwymi moimi uczniami, to *jesteście jak sól, jesteście jak światło dla świata*. Jeżeli nie jesteście prawdziwymi uczniami, nie macie żadnej racji istnienia w świecie, często obojętnym i wrogim Ewangelii. Więcej, jeżeli

Ihr seid das Salz der Erde ...

Ihr seid das Licht der Welt. (vgl. Mt. 5, 13-16)

Henryk J. Muszyński, Seniorerzbischof von Gnesen

Diese Weisung von Christus erscheint wie eine Summe der Seligpreisungen in der Bergpredigt. Die Bergpredigt beschreibt das wie eine geistliche Konstitution des Christen: wie er sein soll und wie er leben soll, um ein Teilhaber an Gottes Segen bzw. des ihm durch Gott zugemessenen Glücks zu sein. Das zweifache Bildwort von *Salz und Licht* bezeichnet die Aufgaben der Jünger in der Welt und in ihrer Umgebung, in der sie wahrhafte Zeugen Jesu Christi und Verkündiger seiner Lehre sind.

Der Radikalismus des Evangeliums drückt sich mit dieser Feststellung darin aus, dass Christus nicht empfiehlt: *ihr sollt sein wie Salz*, das vor dem Verderben schützt, *und wie Licht, das das Dunkel des Lebens erhellt*, sondern ganz einfach: wenn ihr wahrhaftig meine Jünger seid, dann *seid ihr wie das Salz und wie das Licht für die Welt*. Wenn ihr nicht meine wahrhaftigen Jünger seid, dann habt ihr keinerlei Grund in dieser Welt zu existieren, denn ihr seid oft gleichgültig oder feindlich gegenüber dem Evangelium. Mehr noch, wenn ihr nicht meine wahrhaftigen Jünger seid, dann seid ihr nicht einmal wert, dass man euch achtet.

Dann seid ihr wie Salz, das aufgehört hat zu salzen und *es ist zu nichts mehr nütze, als dass man es wegwirft und lässt es von den Leuten zertreten* (Mt. 5, 13). Ähnlich wie das Licht, das ausgeht und aufhört Licht zu sein und nicht mehr helfen kann, um die Umgebung zu erkennen. Das verschlimmert nur die

nie jesteście prawdziwymi uczniami, nie zasługujecie nawet na szacunek. Jesteście wtedy jak sól, która przestaje być solą i *na nic się nie przyda, tylko na wyrzucenie i podeptanie przez ludzi* (Mt 5,13). Podobnie i światło, które gaśnie, przestaje być światłem i w niczym nie pomaga do rozeznania otoczenia. Pogarsza tylko sytuację, bo wprowadza w błąd i grozi rozczarowaniem, bo zamiast rozświetlać, pomnaża ciemność.

Właściwe znaczenie metafor opiera się na funkcji, jaką spełnia sól i światło w życiu codziennym. Sól chroni pokarmy przed zepsuciem, a jednocześnie nadaje im smak (por. Mt 9,50 i Łk 14,34), jest znakiem oczyszczenia, a nawet uzdrowienia (por. 2 Krl 2,19-23). Ponadto w starożytności była ona także symbolem mądrości (por. Kol 4,5). Chrystus wzywa zatem uczniów i swoich wyznawców do tego, by przez swoją wierność i świadectwo Ewangelii, chronili świat przed zepsuciem, oczyszczali go ze zgorzenia i ukazywali wobec niezających Chrystusa, urok i piękno życia inspirowanego blaskiem radosnej nowiny Ewangelii.

Tak znaczące i piękne posłannictwo zlecone uczniom Chrystusa jest znakiem wielkiej Bożej mądrości. Jest to wyraz mądrości Bożej, która objawia się za pośrednictwem uczniów i wyznawców Chrystusa. Nie wypełniać tego powołania lub sprzeniewierzyć się jemu, jest nie tylko znakiem ludzkiej słabości, ale także głupoty.

Za czasów Jezusa nie znano soli kopalnianej. Otrzymywano ją ze słonej wody, głównie z Morza Martwego. Sól zanieczyszczona nie nadaje się do niczego, nie spełnia właściwego sobie zadania, stąd zostaje wyrzucona i zdeptana stopami, razem z ziemią. Jest to wymowne, a nawet wstrząsające ostrzeżenie wobec

Lage, denn das führt in die Irre und es droht eine Enttäuschung, denn anstatt zu erhellen wird die Dunkelheit vermehrt.

Die eigentliche Bedeutung der Bildworte stützt sich auf die Funktion, die Salz und Licht im täglichen Leben spielen. Das Salz schützt die Speisen vor dem Verderben und gibt ihnen gleichzeitig Geschmack (vgl. Mt. 9, 50 und Lk. 14, 34), es ist ein Zeichen der Reinigung und sogar der Gesundung (vgl. 2, Kön. 2, 19-23). Darüber hinaus war es im Altertum ebenso ein Symbol für die Klugheit (vgl. Kol. 4, 5). Christus ruft also die Jünger und die, die ihn bekennen, auf, um durch ihre Glaubwürdigkeit und das Zeugnis des Evangeliums die Welt vor dem Verderben zu schützen, sie von der Verderbtheit zu reinigen und denen, die Christus nicht kennen, die Anmut und Schönheit des vom Schein der frohen Botschaft des Evangeliums inspirierten Lebens zu zeigen.

Diese bedeutende und schöne Botschaft, die den Jüngern durch Christus aufgetragen wird, ist ein Zeichen von Gottes großer Weisheit. Das ist ein Ausdruck der Weisheit Gottes, die durch die Vermittlung der Jünger und derer, die Christus bekennen, offenbar wird. Diese Berufung nicht zu erfüllen oder sie zu veruntreuen, ist nicht nur ein Zeichen menschlicher Schwäche, sondern auch eine Dummheit.

In der Zeit Jesu kannte man kein Bergsalz. Man gewann es aus Salzwasser, hauptsächlich aus dem Toten Meer. Verunreinigtes Salz kann man zu gar nichts gebrauchen, es erfüllt nicht seine eigentliche Aufgabe, daher wird es weggeworfen und mit den Füßen zertreten, zusammen mit der Erde. Das ist beredt und sogar eine erschütternde Verschärfung gegenüber

niewiernych i niegodnych uczniów Chrystusa. Nie tylko nie spełniają oni właściwego im posłannictwa, ale zasługują na odrzucenie. Obraz ten nabiera szczególnej wymowy, gdy staje się znakiem odrzucenia wiecznego w wymiarze eschatologicznym.

Światłość w znaczeniu religijnym jest znakiem doskonałości i świętości samego Boga: Bóg jest bowiem *światłością, a nie ma w Nim żadnej ciemności* (1 J 1,5). W Nowym Testamencie tę misję wobec świata spełnia Chrystus, który mówi: *Ja jestem światłością świata, kto idzie za Mną, nie będzie chodził w ciemności, lecz będzie miał światło życia* (J 8,12). Będzie miał życie, które jest światłem i światło, które jest życiem.

Przedłużeniem tej doskonałości i pełni Chrystusa jest życie Jego uczniów i wyznawców, którzy są światłością Boga, obecną i objawiającą się w człowieku i przez człowieka. Chrześcijanie są zatem *dziećmi światłości* (Ef 5,8; 1 Tes 5,5). W nich i za ich pośrednictwem sam Chrystus kontynuuje swoje posłannictwo i objawia się światu. Za czasów Chrystusa lampkę lub kaganiec światła stawiało się wysoko w izbie tak, by oświetlało możliwie najszerszą przestrzeń. Zadaniem światła jest oświetlać mroki, jak zadaniem *miasta położonego na górze* – ukazywać miejsce tym, którzy do niego zdążają. Ukrywanie *światła pod korcem* jest zaprzepaszczeniem jego właściwego przeznaczenia.

Misją uczniów Chrystusa jest ukazywać *Chrystusa-Światłość świata* w nich żyjącego. Nie wystarczy zatem recytować i wyznawać słowem: *światłość ze światłości, Bóg prawdziwy z Boga prawdziwego*, a potrzeba Go jako takiego ukazywać światu swoim życiem. Dzisiejszy świat, dzięki telewizji, jest światem obrazu i żyje obrazem, stąd chce on widzieć Boga żyjącego w

den Ungläubigen und denen, die nicht würdig sind Christi Jünger zu sein. Sie erfüllen nicht nur ihre eigentliche Berufung nicht, sondern sind dazu gut, verworfen zu werden. Dieses Bild gewinnt noch eine besondere Zuspitzung, wenn es im eschatologischen Ausmaß ein Zeichen für die ewige Verdammnis wird.

Das Licht in seiner religiösen Bedeutung ist ein Zeichen für die Vollkommenheit und Heiligkeit Gottes: Gott ist *Licht, und in ihm ist keine Finsternis* (1. Joh. 1, 5). Im Neuen Testament erfüllt Christus diese Mission vor der Welt, der spricht: *Ich bin das Licht der Welt. Wer mir nachfolgt, der wird nicht wandeln in der Finsternis, sondern wird das Licht des Lebens haben* (Joh. 8, 12). Der wird das Leben haben, das Licht ist und das Licht, das Leben ist.

Eine Verlängerung dieser Vollkommenheit und der Fülle Christi ist das Leben seiner Jünger und derer, die ihn bekennen, die das Licht Gottes sind, gegenwärtig und sich offenbarend im Menschen und durch den Menschen. Christen sind demnach *Kinder des Lichts* (Eph. 5, 8; 1. Thess. 5, 5). In ihnen und durch ihre Vermittlung setzt Christus selbst seine Berufung fort und offenbart sich der Welt. Zur Zeit Jesu wurde eine Lampe oder ein Leuchter hoch im Zimmer gestellt, damit es möglichst viel vom Raum beleuchtet. Die Aufgabe des Lichtes ist es das Dunkel zu erhellen, wie es die Aufgabe ist der *Stadt, die auf dem Berge liegt* den Ort zu zeigen für die, die dahin wollen. Das *Licht unter einen Scheffel zu stellen* ist eine Vergeudung seiner eigentlichen Bestimmung.

Die Mission der Jünger Christi ist es, *Christus, das Licht der Welt*, zu zeigen, wie er in ihnen lebt. Es reicht nicht aus die

człowieku, a nie tylko o Nim słyszeć. Bycie uczniem Chrystusa oznacza ukazywać dobroć, miłość, blask i piękno Radosnej Nowiny wobec świata.

Jak błogosławieństwa Kazania na Górze wskazują konstytucję Bożego królestwa na ziemi, która ma być inspiracją dla uczniów Chrystusa, tak obydwie metafory: *sol i światła*, następujące po sobie bezpośrednio po błogosławieństwach, ukazują *Chrystusa-Światłość świata* nie słowem a życiem. Są zatem Ewangelią widzialną i doświadczalną przez świadectwo uczniów i wyznawców Chrystusa jako Pana, urzeczywistnioną w ich codziennym życiu. Ci, którzy dzięki łaskowości Boga, *przez chrzest stają się synami światłości* (por. J 12,36; 1 Tes 5,5), ukazują swoim życiem *blask Chrystusowej Ewangelii* (2 Kor 4,4) i oświetlają mroki tego świata przez *Chrystusa, który jest światłością* także dla współczesnego świata.

Worte zu zitieren und zu bekennen: *Licht vom Licht, wahrer Gott vom wahren Gott*, sondern es ist nötig, Ihn als solchen der Welt mit dem eigenen Leben zu zeigen. Die heutige Welt ist dank dem Fernsehen eine Welt der Bilder und lebt mit Bildern, daher will sie den lebendigen Gott im Menschen sehen und nicht nur von Ihm hören. Christi Jünger zu sein bedeutet Güte zu erweisen, Liebe und den hellen Schein und die Schönheit der frohen Botschaft vor der Welt zu zeigen.

Wie die Seligpreisungen der Bergpredigt die Konstitution des Gottesreiches auf der Erde zeigen, die eine Inspiration für die Jünger Christi sind, so zeigen die beiden Bildworte *Salz und Licht*, die gleich nach den Seligpreisungen aufgerufen werden, *Christus, das Licht der Welt*, nicht mit dem Wort, sondern mit dem Leben. Sie sind durch das Zeugnis der Jünger und derer, die Christus als Herrn bekennen, ein sichtbares und erfahrbares Evangelium, das in ihrem täglichen Leben verwirklicht wird. Die, die dank der Güte Gottes *durch die Taufe Söhne des Lichts werden* (vgl. Joh. 12, 36; 1. Thess. 5, 5), zeigen mit ihrem Leben *das helle Licht des Evangeliums von Christus* (2. Kor. 4, 4) und erhellen das Dunkel dieser Welt durch *Christus, der das Licht ist*, auch für die gegenwärtige Welt.

Słowo wstępne do programu perspektywicznego EKBO

„sól ziemi“ Berlin, 2007

Biskup dr Wolfgang Huber

„Jesteście solą ziemi. Jesteście światłem świata“. Tak brzmią dwa sugestywne słowa-ilustracje, których Jezus użył podczas kazania na górze. Za ich pomocą Jezus składa obietnicę ludziom, którzy chcą pokierować swym życiem według Jego przesłania. Obietnica ta dotyczy wszystkich chrześcijan i odnosi się do wspólnoty ochrzczonych, a więc do kościoła. Jako „sól ziemi“ głosi ona ewangelię wśród społeczeństwa, jako „światło świata“ niesie ją tym, którzy o niej nie wiedzą.

Do tego słowa nawiązujemy. Bo kościół jest dziełem słowa, jak oznajmili reformatorzy. Żaden plan nie przewiduje, czy głoszenie ewangelii dotrze do ludzi i zmieni ich serca. To, czy to następuje, jest raczej owocem działania Ducha Świętego. Jako chrześcijanie ufamy mu i wierzymy, że kościół Jezusa Chrystusa będzie istniał tak długo, jak długo istnieć będzie Ziemia. Kościół jest jednocześnie wspólnotą w drodze, wędrującym ludem Bożym. Bierze on odpowiedzialność za kierunek tej drogi. Zadaje sobie pytanie, czy będzie posłuszny Jezusowi Chrystusowi, który jest jego panem i mistrzem, czy też podporządkuje się innym celom i kryteriom. Sprawdza on, czy pozostaje wierny poleceniu, aby głosić wszystkim ludziom ewangelię i zapraszać ich do chrztu, a więc do życia w wierze. Dlatego kościół poszukuje nowych dróg do ludzi. Opiera się on na Jezusie Chrystusie jak na kamieniu węgielnym, w Piśmie Świętym znajduje jedyny powód i jedyną miarę swego zwiastowania, czerpie z wdzięcznością ze źródeł tradycji.

aus dem Perspektivprogramm der EKBO

„Salz der Erde“ Berlin, 2007

Bischof Dr. Wolfgang Huber

„Ihr seid das Salz der Erde. Ihr seid das Licht der Welt.“ So heißen zwei starke Bildworte in der Bergpredigt Jesu. Mit ihnen beschreibt Jesus die Verheißung für Menschen, die ihr Leben an seiner Botschaft ausrichten. Diese Verheißung gilt allen Christen. Und sie gilt der Gemeinschaft der Getauften, also der Kirche. Als „Salz der Erde“ bezeugt sie das Evangelium mitten in der Gesellschaft. Als „Licht der Welt“ trägt sie das Evangelium zu denen, die nichts davon wissen.

An dieses Wort knüpfen wir an. Denn die Kirche ist ein Geschöpf des Wortes. So haben es die Reformatoren gesagt. Ob die Verkündigung des Evangeliums die Menschen erreicht und ihre Herzen verwandelt, ist jedem planenden Zugriff entzogen. Wo immer das geschieht, ist vielmehr der Heilige Geist selbst am Werk. Seinem Wirken vertrauen wir als Christen, wenn wir uns darauf verlassen, dass es eine Kirche Jesu Christi geben wird, so lange die Erde steht.

Die Kirche ist zugleich eine Gemeinschaft unterwegs, ein wanderndes Gottesvolk. Sie gibt sich über die Richtung ihres Weges Rechenschaft. Sie fragt sich, ob sie sich an Jesus Christus ausrichtet, der ihr Herr und Meister ist, oder ob sie sich anderen Zielen und Maßstäben unterwirft. Sie prüft, ob sie dem Auftrag treu bleibt, allen Menschen das Evangelium zu verkündigen und sie zur Taufe und damit zu einem Leben aus Glauben einzuladen. Deshalb sucht die Kirche neue Wege zu den Menschen. Sie ist in Jesus Christus als ihrem Eckstein gegrün-

Równocześnie jednak kościół kieruje się ku przyszłości. Właśnie dzięki temu pozostaje kościołem Jezusa Chrystusa – bo jest gotowy do zmian. Żyje on z obietnicy, że Bóg przygotował dla rodzaju ludzkiego świetlaną przyszłość i że doprowadzi go do celu.

Kościół jest domem żyjących kamieni. Bóg wykorzystuje dary ludzi dla swoich spraw.

Dlatego my, jako kościół, wysoko cenimy ofiary i zaangażowanie wszystkich, którzy włączają się w służbę ewangelii. Jako kościół ewangelicki opieramy się na wspólnej odpowiedzialności wszystkich ochrzczonych. Z tego względu szczególnie ważny jest dla nas wkład tych wszystkich, którzy społecznie i zawodowo podejmują dla naszego kościoła różne zadania i funkcje. Na sercu leży nam też idea, aby tworzyć możliwie jak najlepsze warunki dla inicjowania tych działań.

det; sie hat in der Heiligen Schrift den einzigen Grund und Maßstab ihrer Verkündigung; sie schöpft dankbar aus den Quellen der Tradition.

Doch sie ist zugleich auf die Zukunft ausgerichtet. Sie bleibt gerade darin Kirche Jesu Christi, dass sie bereit ist, sich zu verändern. Sie lebt aus der Verheißung, dass Gott für seine Menschheit eine gute Zukunft bereit hält und den Weg der Kirche ans Ziel führen wird. ...

Die Kirche ist ein Haus der lebendigen Steine. Gott nimmt die Gaben der Menschen für seine Sache in Anspruch. Deshalb achten wir als Kirche die Gaben und den Einsatz aller, die sich in den Dienst des Evangeliums stellen, hoch. Wir stützen uns als evangelische Kirche auf die gemeinsame Verantwortung aller Getauften. Auf dieser Grundlage ist uns der besondere Beitrag all derer wichtig, die sich in einer großen Vielfalt von Aufgaben und Funktionen ehrenamtlich und beruflich für unsere Kirche einsetzen. Für diesen Einsatz möglichst gute Bedingungen zu schaffen, ist uns besonders wichtig. ...

Dlaczego grób cesarza Ottona III znajduje się w Akwizgranie?

artykuł z okazji jubileuszu „10-lecia niemiecko-polskiej Pielgrzymki Ekumenicznej Magdeburg-Gniezno. Śladami cesarza Ottona III“

Zredagowano na Zielone Świątki roku pańskiego 2013

Arndt Farack, Współtwórca niemiecko-polskiej Pielgrzymki Ekumenicznej Magdeburg-Gniezno, Ksiądz, były superintendent

Akwizgran znany jest szeroko jako miasto cesarza Karola Wielkiego. Katedra istnieje od tamtego czasu. Ludzie z daleka i z bliska przybywają, aby zachwycić się pięknem jej architektury i obrazami mozaiki. Ja również do nich należę. W ostatnią niedzielę stycznia tego roku byłem tam z okazji święta Karola. Wiele jest w tej katedrze do odkrycia, znajduje się w niej tron cesarza Karola i jego grób. Ale znalazłem tam również grób cesarza Ottona III. Zdziwiło mnie to, ponieważ dotychczas z saksońskimi cesarzami Ottonami łączyłem głównie Magdeburg i jego katedrę. Zadałem więc sobie pytanie: w jaki sposób grób Ottona III znalazł się w Akwizgranie? Postanowiłem znaleźć na nie odpowiedź. To, co odkryłem, zapisałem z okazji jubileuszu 10-lecia niemiecko-polskiej Pielgrzymki Ekumenicznej Magdeburg-Gniezno, która podąża śladami cesarza Ottona III. Zdradzę więc Państwu prawdziwą historię.

Warum ist das Grab von Kaiser Otto III. in Aachen?

ein Beitrag zum Jubiläum „10 Jahre deutsch-polnischer ökumenischer Pilgerweg Magdeburg – Gniezno. Auf den Spuren von Kaiser Otto III.“

Verfasst zum Pfingstfest im Jahre des Herrn 2013

Arndt Farack, Mitbegründer des deutsch-polnischen Pilgerweges Magdeburg – Gniezno, Pfarrer, Superintendent a.D.,

Aachen ist als Stadt Kaiser Karls des Großen weit bekannt. Der Dom kündigt von jener Zeit. Menschen von nah und fern kommen, um sich von der Schönheit der Architektur des Domes und seiner Mosaik-Bilder verzaubern zu lassen. Auch ich gehörte zu denen. Zum Karlsfest am letzten Sonntag im Januar dieses Jahres war ich an diesem Ort. Vieles gibt es in diesem Dom zu entdecken. Da ist der Thron Kaiser Karls und dessen Grab. Aber da fand ich auch das Grab von Kaiser Otto III. Das verwunderte mich. Denn bisher hatte ich mit den sächsischen Kaisern der Ottonen vor allem die Stadt Magdeburg mit dessen Dom verbunden. So fragte ich mich: Wie kommt das Grab von Otto III. nach Aachen? Dieser Frage ging ich nach. Was ich dabei herausgefunden habe, habe ich aus Anlass des 10 jährigen Jubiläums des deutsch-polnischen ökumenischen Pilgerweges Magdeburg – Gniezno, der den Spuren von Kaiser Otto III. folgt, aufgeschrieben. Ich verrate Ihnen also die wahre Geschichte.

Otton i Akwizgran

W roku 983 po narodzeniu Chrystusa Otton, syn cesarza Ottona II i jego żony Teofano, przybył do Akwizgranu, aby podczas świąt Bożego Narodzenia poddać się koronacji na króla Niemiec. Miał on wtedy 3 lata. Jego ojciec nakazał wcześniej Reichstagowi (przedstawicielstwu stanów w Cesarstwie Rzymskim Narodu Niemieckiego, przyp.tłum.) w Weronie we Włoszech wybrać go na niemieckiego króla.

W roku 1000 Otton wrócił do Akwizgranu. W międzyczasie został cesarzem – papież Grzegorz V koronował go w Rzymie w roku 996. W Zielone Świątki Otton otworzył grób cesarza Karola w katedrze w Akwizgranie. W jakim celu to zrobił? Czy popełnił świętokradztwo? Czy też może szukał relikwii cesarza Karola, która miała wzmocnić go w jego cesarskiej wędrówce?

Rodzice Ottona

Otton stracił przedwcześnie ojca. Kiedy został koronowany na króla, jego ojciec już nie żył.

Jego krewny, książę Bawarii Henryk Kłótnik, próbował najpierw przejąć opiekę nad młodym królem i w ten sposób przywłaszczyć sobie koronę królewską. Kiedy Henrykowi nie udało się odnieść sukcesu u książąt cesarstwa, oddał w końcu młodego króla Ottona III jego matce Teofano.

Teofano będzie aż do śmierci rządziła cesarstwem w imieniu syna. Po jej śmierci Otton jest nadal niepełnoletni. Wówczas władzę przejmuje jego babcia Adelajda. Teofano była księżniczką z Bizancjum. Cesarz Otton Wielki zlecił znalezienie żony dla swojego syna Ottona II na dworze bizantyjskim. Chciał w ten sposób podkreślić, że ma prawo do władzy na

Otto und Aachen

Im Jahre 983 n. Chr. kam Otto, der Sohn des Kaisers Otto II. und seiner Ehefrau Theophanou nach Aachen, um sich zum Weihnachtsfest zum deutschen König krönen zu lassen. Otto war damals drei Jahre alt. Sein Vater hatte ihn zuvor auf einem Reichstag in Verona in Oberitalien zum deutschen König wählen lassen.

Im Jahre 1000 n. Chr. kehrte Otto wieder nach Aachen zurück. Er war inzwischen Kaiser. Papst Gregor V. hatte ihn im Jahre 996 n. Chr. in Rom zum Kaiser gekrönt. Im Dom zu Aachen öffnete er zum Pfingstfest das Grab von Kaiser Karl. Was wollte Otto III. damit? Beging er einen Grabfrevel? Oder suchte er eine Reliquie von Kaiser Karl zu erlangen, die ihn auf seinem Weg als Kaiser bestärken sollte?

Die Eltern Ottos

Otto hatte frühzeitig seinen Vater verloren. Schon zum Zeitpunkt seiner Königskrönung war sein Vater tot. Zunächst versuchte sein Verwandter, der Herzog von Bayern, Heinrich der Zänker, der Vormundschaft über den jungen König habhaft zu werden und damit auch die Königskrone an sich zu reißen. Als Heinrich keinen ausreichenden Erfolg bei den Herzögen des Reiches für sich erringen konnte, übergab er schließlich den jungen König Otto III. an dessen Mutter Theophanou. Theophanou wird für ihren Sohn bis zu ihrem Tod das Reich regieren. Nach ihrem Ableben ist Otto immer noch unmündig. Da übernimmt Ottos Großmutter Adelheid die Regierungsgeschäfte.

równi z władcą Bizancjum jako następca byłych rzymskich cesarzy. W takim duchu dorastał Otton III jako dziecko.

Nauczyciele króla

Jego matka powoływała na dwór cesarski ludzi, którzy mieli wychowywać syna. Należał do nich Bernward z Hildesheim. Thietmar z Merseburga nazywa Bernwarda w swojej kronice „Magister regis“ nauczycielem i wychowawcą króla Ottona III... W 987 r. Bernward został powołany na dwór jako wychowawca. Cesarzowa Teofano mianowała go kapelanem dworskim.

Kim był Bernward? Pochodził on z saksońskiego rodu szlacheckiego. Urodził się ok. 960r.

Wykształcenie zdobywał w szkole katedralnej w Hildesheim. Jego nauczycielem był Tangmar, któremu jako późniejszemu biografowi Bernwarda zawdzięczamy „Vita Bernwardi“. Biskup Willigis z Moguncji wyświęcił młodego Bernwarda na księdza. Już za czasów Ottona II Bernward należał do kancelarii dworskiej, której zadaniem było sporządzanie dokumentów. Wraz ze świętą Ottona II przybył po raz pierwszy do Włoch. Przywiózł on ze sobą obszerną wiedzę, którą mógł przekazywać młodeму królowi jako jego nauczyciel. Swoją karierę Bernward kontynuował później w Hildesheim. Działał tam jako biskup aż do śmierci w roku 1022. Jeszcze dzisiaj Hildesheim ze swoją kate-

Theophanou stammte als Prinzessin aus Byzanz. Kaiser Otto der Große hatte für seinen Sohn Otto II. am byzantinischen Kaiserhof eine Braut werben lassen. Mit dieser Brautwerbung wollte er seinen Machtanspruch unterstreichen, auf einer Augenhöhe mit dem Herrscher von Byzanz Nachfolger der alten römischen Kaiser zu sein. In dieser Gedankenwelt wuchs Otto III. als Kind heran.

Lehrer des Königs

Seine Mutter berief Menschen an der Kaiserhof, die ihren Sohn erziehen sollten. Zu diesen gehörte Bernward von Hildesheim. Thietmar von Merseburg nennt Bernward in seiner Chronik „Magister regis“ – Lehrer und Erzieher des Königs Otto III.. . 987 n. Chr. wurde Bernward als Erzieher an den Hof gerufen. Kaiserin Theophanou ernannte Bernward zum Hofkaplan.

Wer war Bernward? Bernward stammte aus einem sächsischen Adelsgeschlecht. Um 960 n. Chr. wurde er geboren. Seine Ausbildung erhielt er an der Domschule zu Hildesheim. Sein Lehrer war Tangmar, dem wir als späteren Biograf Bernwards die vita Bernwardi verdanken. Bischof Williges von Mainz weihte den jungen Bernward zum Priester. Schon unter Kaiser Otto II. gehörte Bernward zur Kanzlei des Hofes, deren Aufgabe es war, Urkunden zu schreiben. In der Gefolgschaft von Kaiser Otto II. kam er das erste Mal nach Italien. So brachte er ein vielfältiges Wissen mit, das er dem jungen König als Lehrer vermitteln konnte. Seine Karriere setzte Bernward später in Hildesheim fort. Dort wirkte er als Bischof von 993 bis zu seinem Tod im Jahre 1022 n. Chr. . Noch heute ist Hildesheim

drą i wzniesionym przez Bernwarda kościołem św. Michała jest imponującym świadectwem tego, jakie wyobrażenia mieli ludzie w owych czasach. Hildesheim miało być dla Bernwarda nowym Rzymem po tej stronie Alp. Kościół św. Michała ze słynnymi dwuskrzydłowymi drzwiami z brązu miał jasno wyrażać: tutaj na jedną chwilę w wieczności niebo i ziemia łączą się w jedność.

Koronacja cesarza

W wieku 14 lat Otton III objął samodzielne rządy. Kiedy dotarł do niego wezwanie o pomoc ze strony papieża Jana XV, rozpoczął przygotowania do wyprawy do Włoch. Papież Jan XV był gnębiony przez rzymskiego prefekta Krescentyna i musiał opuścić Rzym. To wezwanie papieża o pomoc było młodemu Ottonowi bardzo na rękę, ponieważ starał się on o koronację na cesarza. W marcu 996 r. wyruszył z Regensburga (Ratzibony) w drogę do Rzymu. W jego orszaku jako kapłan dworski towarzyszył mu jego krewny, Brunon z Karyntii. W drodze do Rzymu dotarła do Ottona wiadomość o śmierci papieża. W Pawii doszło do negocjacji między nim a wysłannikiem Rzymu odnośnie następcy papieża. Wówczas nominował on na następcę papieża swojego kapłana dworskiego, wspomnianego Brunona z Karyntii. Został on wyniesiony na papieża jako pierwszy Niemiec, a imię, jakie przyjął, to Grzegorz V. Po przyjeździe do Rzymu Otton został koronowany na cesarza przez byłego kapelana dworskiego, a obecnego papieża. Nastąpiło to 21 maja, w dniu Wniebowstąpienia Pańskiego, w roku 996.

mit seinem Dom und der von Bernward errichteten Michaeliskirche ein eindrucksvolles Zeugnis dafür, welche Vorstellungen die Menschen jener Zeit prägten. Hildesheim sollte für Bernward das neue Rom jenseits der Alpen werden. Mit der Michaeliskirche und seiner berühmten doppelflügeligen Bronzetür sollte deutlich werden: hier wird für einen Augenblick aus Ewigkeit Himmel und Erde miteinander verschmolzen.

Die Kaiserkrönung

Mit 14 Jahren übernahm Otto III. selbst die Regentschaft. Als ihn ein Hilferuf von Papst Johannes XV. erreichte, rüstete er zum Italienzug. Papst Johannes XV. wurde vom römischen Stadtpräfekten Crescentius bedrängt und musste Rom verlassen. Dieser Hilferuf des Papstes kam dem jungen Otto sehr gelegen, denn er strebte die Kaiserkrönung an. Im März 996 n. Chr. brach er von Regensburg nach Rom auf. In seinem Gefolge begleitete ihn als Hofkaplan sein Verwandter Bruno von Kärnten. Auf dem Wege nach Rom erreichte Otto die Nachricht vom Tode des Papstes. In Pavia kam es zu Verhandlungen zwischen ihm und Abgesandten aus Rom über die Papstnachfolge. Dabei nominierte er seinen Hofkaplan Bruno von Kärnten zum Papstnachfolger. Dieser wurde danach als erster „Deutscher“ zum Papst mit dem Namen Gregor V. erhoben. Nach seinem Einzug in Rom wurde Otto von seinem ehemaligen Hofkaplan und jetzigen Papst zum Kaiser gekrönt. Das war am 21. Mai, am Tage Christi Himmelfahrt, im Jahre 996 n. Chr.

Ludzie, którzy wywarli wpływ na Ottona

Z uroczystościami koronacyjnymi zbiegł się synod w Rzymie.

Cesarz i papież przewodniczyli wspólnie synodowi. Ścisła

współpraca między cesarzem i papieżem była widoczna

również we wspólnym sporządzaniu dokumentów.

Synod koronacyjny zetknął Ottona z dwoma osobowościami,

które miały wywrzeć duży wpływ na jego dalsze życie. Jednym

z nich był Gerbert z Aurillac. Był on arcybiskupem w Reims.

Drugim był Wojciech z Pragi. Jako wcześniejszy biskup Pragi

był on przedstawicielem ascetyczno-eremickiego ruchu kościel-

nego. Wprawdzie po synodzie rozchodzą się drogi tych trzech

mężczyzn, jednak historia połączy ich jeszcze raz w całkiem in-

nych okolicznościach.

Kilka miesięcy po ówczesnym synodzie Gerbert z Aurillac

otrzymuje cesarskie wezwanie, aby wstąpić w służbę swego

władcy. Jako nauczyciel miał on pomóc Ottonowi zastąpić

saksońską surowość grecką subtelnością. Wśród współcześnie

mu żyjących duchowny ten miał opinię wielkiego, wszech-

stronnego uczonego. Opanował na matematykę, teorię muzyki,

geometrię i astronomię. Ponadto znał się na filozofii i retoryce.

Jego niezwykła elokwencja i wybitny intelekt umożliwiły mu

awans na arcybiskupa. Jako nauczyciel miał być zatem w dzień

i w nocy do dyspozycji żadnego wiedzy młodego Ottona.

Umocnił on Ottona w jego miłości do Rzymu i w jego roszcze-

niu, aby być prawnym następcą Cezarów. Zadedykował on

młodemu cesarzowi pismo z następującymi słowami: „Jesteś

naszym cesarzem i Augustem, o Cezarze ... Ty pokonasz

potęgę Greków, Rzymianom będziesz rozkazywał z tytułu

dziedzictwa i przewyższysz ich wszystkich umysłem i elok-

Menschen, die Otto prägten

An die Krönungsfeierlichkeiten schloss sich eine Synode in

Rom an. Kaiser und Papst führten gemeinsam den Vorsitz der

Synode. Die enge Zusammenarbeit zwischen Kaiser und Papst

wurde auch dadurch deutlich, dass sie Urkunden gemeinsam

ausstellten.

Die Krönungssynode brachte Otto mit zwei Persönlichkeiten

in Kontakt, die sein weiteres Leben stark beeinflussen sollten.

Das war zum einen Gerbert von Aurillac. Er war Erzbischof

von Reims. Und zum anderen war es Adalbert von Prag. Die-

ser war als früherer Bischof von Prag Vertreter einer asketisch-

eremitischen Frömmigkeitsbewegung. Zwar trennten sich

nach jener Synode die Wege dieser drei Männer voneinander.

Doch sollte sie die Geschichte noch einmal in ganz anderer

Weise zusammenbringen.

Wenige Monate nach jener Synode erreichte Gerbert von Auril-

lac die kaiserliche Aufforderung, in die Dienste des Herrschers

zu treten. Als Lehrer sollte er Otto helfen, an Stelle der sächsi-

schen rusticitas (Rohheit) eine griechische subtilitas (Feinheit)

zu erlangen. Für seine Zeitgenossen galt jener Geistliche als

ein großer Universalgelehrter. Er beherrschte Arithmetik, Mu-

siktheorie, Geometrie und Astronomie. Darüber hinaus war er

in Philosophie und Rhetorik bewandert. Seine einschüchtern-

de Beredsamkeit und seine überragenden Verstandeskkräfte

hatten ihm den Aufstieg aus einfachen Verhältnissen bis hin

zum Erzbischof ermöglicht. Nun sollte er als Lehrer für den

Wissensdurst des jungen Otto Tag und Nacht zur Verfügung

stehen. Und er bestärkte Otto in seiner Rom-Liebe und seinem

Anspruch, rechtmäßiger Nachfolger der Caesaren zu sein. So

wencją“.

Kiedy Wojciech spotkał się z Ottonem w Rzymie w roku 996, spozrywał wstecz na bardzo burzliwy okres swego życia. Urodził się on ok. 956r. w czeskiej rodzinie szlacheckiej. Od 972 do 981 zdobywał obszerną wiedzę z filozofii i teologii w szkole katedralnej w Magdeburgu, która w owym czasie należała do najnowocześniejszych uczelni w Europie. Po powrocie do Pragi w roku 982 został wybrany na biskupa. Z powodu konfliktów w Pradze musiał dwukrotnie opuścić miasto i udać się do Rzymu, gdzie żył jako mnich w klasztorze benedyktyńskim św. Bonifacego i Aleksiego na Wzgórzu Awentyńskim. W roku 996 poznał w Rzymie Ottona III. Obaj mieli jeszcze raz spotkać się w przyszłości, w Moguncji. Wtedy Wojciech znajdował się w drodze do Polski. Polski książę powierzył Wojciechowi misję w Prusach.

23 kwietnia 997 r. podczas próby nawracania Prus Wojciech został zabity. Książę Bolesław Chrobry odzyskał od Prus ciało Wojciecha w zamian za okup i kazał go pochować w kościele WNMP w Gnieźnie.

Odnowa Cesarstwa Rzymskiego

Po drugiej wyprawie włoskiej, którą Otton III podjął w celu stłumienia powstania rzymskiego prefekta Krescentyna, kazał wymienić swoje sporządzone z wosku pieczęcie, którymi stem-

widmete er dem jungen Kaiser eine Schrift mit folgenden Worten: „Unser Kaiser und Augustus bist du, o Caesar. ... Der du an Macht über die Griechen obsiegst, den Römern kraft Erbrecht befehlst und beide durch Geist und Beredsamkeit überragst.“

Als Adalbert im Jahre 996 n. Chr. mit Otto III. in Rom zusammentraf, blickte er auf eine bewegte Lebenszeit zurück. Er entstammte einer böhmischen Adelsfamilie und wurde um 956 n. Chr. geboren. Von 972 bis 981 n. Chr. erwarb er ein umfangreiches Wissen in Philosophie und Theologie an der Domschule in Magdeburg, die wohl zu dieser Zeit zu den modernsten Bildungsstätten in Europa gehörte. Nach Prag zurückgekehrt wurde er im Jahre 982 n. Chr. zum Bischof gewählt. Wegen Konflikten in Prag musste er zweimal Prag verlassen und ging nach Rom, wo er als Mönch im Kloster St. Bonifatius und Alexius auf dem Aventin lebte. So lernte er im Jahre 996 n. Chr. in Rom Otto III. kennen. Beide sollten sich später noch einmal in Mainz begegnen. Da war Adalbert auf dem Weg zu Boleslaw Chrobry nach Polen. Der polnische Herzog vertraute Adalbert die Mission bei den Pruzzen an. Am 23. April 997 n. Chr. wurde Adalbert bei dem Versuch, die Pruzzen zu missionieren, erschlagen. Herzog Boleslaw Chrobry löste den Leichnam Adalberts gegen ein Lösegeld von den Pruzzen aus und ließ ihn in der Marienkirche zu Gnesen bestatten.

Die Erneuerung des Reiches der Römer

Nach dem 2. Italienzug, den Otto III. im Jahre 998 n. Chr. unternahm, um einen Aufstand des römischen Stadtpräkten Crescentius niederzuschlagen, ließ er seine aus Wachs gefe-

płował dokumenty, na ołowianą bułłę. Znajduje się na niej napis „Renovatio imperii Romanorum“. Co Otton rozumiał przez napis „Odnowa Cesarstwa Rzymskiego“? Nie znaleziono żadnego źródła, które wyjaśniałoby tę myśl. Ale zbliżał się już wówczas rok 1000.

W Apokalipsie Bamberskiej zachował się z tego czasu dokument, który poprzez swoje obrazy o apokalipsie Jana dokumentuje ducha tamtych czasów. Prawdopodobnie na zlecenie Ottona III mnisi z klasztoru Reichenau zilustrowali sceny z apokalipsy nowego testamentu. Jeden z obrazów ukazuje przerażenie ludzi, kiedy nadchodzi Dzień Sądu Ostatecznego i świat staje na głowie. Inny przedstawia demonicznych wojowników na koniach, nawiedzających ludzi. Ich rumaki zięją ogniem, dymem i siarką i mają ogony w kształcie głów węży. Trzeci obraz ukazuje gniew Boży, który nadciąga nad tyranów jak potężne orły, podczas gdy jeden z aniołów dmie w trąby. Kolejny obraz z tego okresu przedstawia Ottona III koronowanego przez apostołów Piotra i Pawła na najwyższego dygnitarza chrześcijańskiego na świecie. I wreszcie w Ewangeliu Ottona III ukazane jest, jak prowincje cesarstwa przybywają, aby oddać mu hołd jako rzymskiemu cesarzowi, a u jego boku stoi szlachta – zarówno świecka, jak i duchowna. Odnowa Cesarstwa Rzymskiego jest więc ogromnym zadaniem, które przypada młodemu cesarzowi w zamęcie tamtych czasów. To zadanie jest wspólnym wyzwaniem dla niego i dla papieża. Płaskorzeźba na chrzcielnicy z kości słoniowej ukazuje Ottona III razem z papieżem Sylwestrem II przed niebiańskim Jeruzalem. Chrzcielnica ta pochodzi najwcześniej z roku 999, ponieważ w lutym tego właśnie roku zmarł papież Grzegorz V. Miesiąc później ce-

tigten Siegel, mit denen er seine Urkunden beglaubigte, durch eine bleierne Bulle austauschen. Als Umschrift ist darauf zu lesen: Renovatio imperii Romanorum. Was verbindet Otto mit dieser Umschrift „Erneuerung des Reiches der Römer“? Es ist keine Schrift Ottos bekannt, die diesen Gedanken erläutert. Aber das Jahr 1000 stand damals nahe bevor. In der Bamberger Apokalypse ist uns aus dieser Zeit ein Dokument überliefert, das durch seine Bilder zur Apokalypse des Johannes den Geist jener Zeit dokumentiert. Wahrscheinlich im Auftrag Otto III. illustrierten Mönche aus dem Kloster Reichenau Szenen aus der neutestamentlichen Apokalypse. Eines der Bilder zeigt das Erschrecken der Menschen, wenn der jüngste Tag anbricht und die Welt auf dem Kopf steht. Ein anderes Bild stellt dämonische Reiterkrieger dar, die die Menschen heimsuchen. Ihre Pferde spucken Feuer, Rauch und Schwefel und haben Schlangenköpfe als Schwänze. Ein drittes Bild macht den göttlichen Zorn sichtbar, der wie gewaltige Adler über die Tyrannen kommt. Dazu bläst ein Engel die Posaune des Schreckens. Ein weiteres Bild aus jener Zeit stellt Otto III. dar, der von den Aposteln Petrus und Paulus als höchster weltlicher Würdenträger des Christentums gekrönt wird. Und schließlich findet sich im Evangeliar Otto III. eine Darstellung, wie die Provinzen des Reiches kommen, um ihm als römischen Kaiser zu huldigen und an seiner Seite sowohl der weltliche als auch der geistliche Adel steht. Die Erneuerung des Reiches der Römer ist also eine gewaltige Aufgabe, die dem jungen Kaiser in den Wirren jener Zeit zukommt. Diese Aufgabe fordert ihn gemeinsam mit dem Papst heraus. So zeigt das Relief eines elfenbeinernen Weihwassergefäßes Otto III. gemeinsam mit

sarz nakazał wybrać swojego nauczyciela i przyjaciela Gerberta z Aurillac na papieża, Sylwestra II.

Rok 1000 po narodzeniu Chrystusa i pielgrzymka

Kiedy Wojciech z Pragi zginął śmiercią męczeńską, wiadomość ta odbiła się szerokim echem w całym cesarstwie. Otton III postanowił udać się na pielgrzymkę do grobu Wojciecha do Gniezna. W roku 999 Wojciech został ogłoszony przez papieża Sylwestra II świętym. I jeszcze w grudniu tego samego roku Otton III wyruszył do Gniezna na pielgrzymkę. Co skłoniło Ottona, aby w śniegu i lodzie wędrować przez Alpy? Czy może była to niepewność religijno-apokaliptycznego oczekiwania, która wynikała ze zbliżającego się roku 1000?

W Gnieźnie Otton odwiedził grób Wojciecha. Wyraził zgodę na wyniesienie Gniezna do rangi arcybiskupstwa, które od tego czasu podlega bezpośrednio Rzymowi. Z księciem Bolesławem Chrobrym zawarł układ przyjaźni. Jako prezent przywiózł on młodemu polskiemu księciu kopię świętej włóczni i wyprosił sobie relikwie pochowanego w Gnieźnie Wojciecha. Mówi się, że cesarz Otton III wrócił z relikwiami Wojciecha do Magdeburga, a następnie do Akwizgranu, gdzie dotarł na Zielone Świątki 1000r. W drodze towarzyszył mu Bolesław Chrobry, który stał się jego przyjacielem.

dem Papst Silvester II. vor dem himmlischen Jerusalem. Dieses Weihwassergefäß wird frühestens aus dem Jahre 999 n. Chr. stammen. Denn im Februar 999 n. Chr. war Papst Gregor V. verstorben. Einen Monat später ließ der Kaiser seinen Lehrer und väterlichen Freund Gerbert von Aurillac zum Papst Silvester II. wählen.

Das Jahr 1000 nach Christi Geburt und die Pilgerfahrt

Als Adalbert von Prag den Märtyrertod erlitten hatte, fand diese Nachricht im ganzen Reich einen großen Widerhall. Otto III. beschloss, zum Grab von Adalbert nach Gnesen zu pilgern. Im Jahre 999 n. Chr. wurde Adalbert durch Papst Silvester II. heilig gesprochen. Und noch im Dezember desselben Jahres brach Otto III. zur Wallfahrt nach Gnesen auf. Was hatte Otto bewogen, in Schnee und Eis über die Alpen zu ziehen? War es vielleicht doch die Unbestimmtheit der religiös-apokalyptischen Erwartung, die sich mit dem bevorstehenden Anbruch des Jahres 1000 nach der Geburt Christi ergab? In Gnesen besuchte Otto das Grab von Adalbert. Er stimmte der Erhebung Gnesens zum Erzbistum zu, das seitdem direkt Rom untersteht. Mit Herzog Boleslaw Chrobry schloss er einen Freundschaftsbund. Eine Nachbildung der Heiligen Lanze brachte er dem jungen Polenfürsten als Geschenk mit. Und er erbat sich Reliquien von dem in Gnesen bestatteten Adalbert. Es wird berichtet, dass Kaiser Otto III. mit diesen Reliquien des Adalbert nach Magdeburg und schließlich nach Aachen zurückkehrte, wo er zum Pfingstfest 1000 n. Chr. eintraf. Begleitet wurde er auf diesem Wege von Boleslaw Chrobry, den er zum Freund gewonnen hatte.

Śmierć i pogrzeb Ottona

Ottonowi nie było dane wrócić do Akwizgranu za życia. Droga zaprowadziła go ponownie do Rzymu, gdzie czekały go kolejne starcia z Rzymianami. Wycofał się z Rzymu i zmarł 24 stycznia na zamku pod Civita Castellana „z pogodnym obliczem i silny w wierze“, jak głosiły ówczesne doniesienia. Zgodnie z jego życzeniem zwłoki przeniesiono do Akwizgranu i 5 kwietnia 1002 złożono w tamtejszej katedrze.

Kto przybywa dziś do Akwizgranu i odwiedza katedrę, znajduje tu nie tylko tron, na którym zasiadali Karol Wielki i młody Otton III, lecz także ich groby. W ten sposób poznaliście Państwo prawdziwą historię.

Wrota wiary

Historia kościoła jest historią interpretacji ewangelii. Pomimo zamętu i zgrzyoty, jakie panowały za czasów Ottona III, ówczesne światło ewangelii dostrzegamy także współcześnie. To światło może opromienić nas również dziś, kiedy stoimy przed drzwiami z brązu, które biskup Bernward z Hildesheim kazał wykonać dla swojego kościoła św. Michała i które znajdują się w katedrze w Hildesheim. Inspiracją dla niego były najprawdopodobniej drzwi, które ujrzał podczas pobytu w Rzymie w roku 1001. Jego biograf, Tangmar, opisuje w „Vita Bernwardi“, że Bernward mieszkał wtedy w Schola Francorum przy Watykanie, a następnie w pałacu cesarskim na Palatynie. W ten sposób miał okazję analizować drzwi z brązu przy wejściu do

Ottos Tod und Begräbnis

Nach Aachen sollte Otto III. nicht mehr lebend zurückkommen. Sein Weg führte ihn wieder nach Rom. Dort erwarteten ihn weitere Auseinandersetzungen mit den Römern. Er zog sich aus Rom zurück und starb am 24. Januar 1002 auf einer Burg bei Civita Castellana „mit heiterem Antlitz und stark im Glauben“ – wie es in einem Bericht heißt. Gemäß seines Wunsches wurde sein Leichnam nach Aachen gebracht und am 5. April 1002 im Chor des Aachener Domes beigesetzt. Wer heute nach Aachen kommt und den Dom besucht, findet dort nicht nur den Thron, auf dem Karl der Große sowie der junge Otto III. gesessen haben, sondern auch ihrer beider Gräber.

Damit kennen Sie also die wahre Geschichte.

Türen des Glaubens

Die Geschichte der Kirche ist eine Geschichte der Auslegung des Evangeliums. In allen Irrungen und Wirrungen jener Zeit Ottos III. ist das Licht des Evangeliums auch hier erkennbar. Dieses Licht kann heute aus jener Zeit für uns aufleuchten, wenn wir vor den Bronzetüren stehen, die Bischof Bernward von Hildesheim für seine Michaeliskirche anfertigen ließ und die sich jetzt im Dom zu Hildesheim befinden. Möglicherweise hatte er sich zu diesen Türen bei seinem Romaufenthalt im Jahre 1001 anregen lassen. Sein Biograf Tangmar berichtet in der Vita Bernwardi, dass Bernward damals in der schola Francorum am Vatikan wohnte und anschließend in der Kaiserpfalz auf dem Palatin. Damit hatte er die Gelegenheit, das Bronzetor am Eingang zur konstantinischen Petersbasilika zu

Bazyliki św. Piotra. Być może widział również powstałe w roku 430 drewniane drzwi w Santa Sabina z cyklem płaskorzeźb, na których typologicznie przeciwstawione są sceny ze Starego i Nowego Testamentu. Taka konfrontacja znajduje się również na brązowych drzwiach Bernwarda. Być może drzwi te były również pierwowzorem dla drzwi z brązu w katedrze gnieźnieńskiej, które wprawdzie nie przedstawiają historii biblijnych, ale życie i męczeńską śmierć św. Wojciecha z Pragi. Drzwi te zapraszają, aby wejść do wnętrza, gdzie niebo i ziemia spotykają się poprzez słowo Boże i gdzie dzięki naszej wierze w Zmartwychwstałego otwierają się dla nas także bramy do wiecznego życia.

Wy jesteście solą i światłem

*Danuta Baszkowska, Stowarzyszenie Pokoju i Pojednania
„EFFATHA“, Warszawa*

Jezus mówi: „Wy jesteście solą ziemi! Wy jesteście światłością świata“ (por. Mt 5, 13-16).

Wy jesteście... Nie mówi: Powinniście, musicie być. Nie mówi: Postarajcie się, bądźcie, spróbujcie – stwierdza: jesteście! Jezus wraca się do wszystkich, którzy tworzą Jego Kościół. Wypowiada w Kazaniu na Górze słowa błogosławieństw, zwracając się i do tych, którzy są słabego ducha, którym brak szczęścia, sprawiedliwości, są głodni, prześladowani, smutni... jak

studieren. Möglicherweise sah er auch die um 430 n. Chr. entstandenen Holztüren von Santa Sabina mit ihrem Reliefzyklus, in dem Szenen des Alten und des Neuen Testamentes einander typologisch gegenübergestellt sind. Solch eine typologische Gegenüberstellung von Szenen aus dem Alten und Neuen Testament findet sich ebenfalls auf den Bernwardschen Bronzetüren. Vielleicht waren diese Türen auch ein Vorbild für die Bronzetüren im Dom zu Gnesen, die in ihrem Bildprogramm zwar nicht biblische Geschichten, dafür aber das Leben und den Märtyrertod des heiligen Adalbert von Prag darstellen. Diese Türen laden ein, einzutreten in einen Raum, wo sich Himmel und Erde durch Gottes Wort begegnen und wo durch den Glauben an den Auferstandenen sich auch uns das Tor zum ewigen Leben öffnet.

Ihr seid das Salz und das Licht.

*Danuta Baszkowska, Warschau, Frieden und Versöhnung
„Effatha“ e. V.*

Jezus sagt: „Ihr seid das Salz der Erde! Ihr seid das Licht der Welt!“ (vgl. Mt. 5, 13-16)

Ihr seid ... Er sagt nicht: Ihr sollt, ihr müsst sein. Er sagt nicht: bemüht euch, werdet, versucht; er stellt fest: Ihr seid! Jezus wendet sich an alle, die Seine Kirche sind. Er verkündet in der Bergpredigt die Seligpreisungen und wendet sich an die, die im Geiste arm sind, die kein Glück haben, keine Gerechtigkeit erfahren, die hungrig sind oder verfolgt werden, die

również do tych, którzy są cisi, miłosierni, krzewią pokój... są czystego serca. Do wszystkich należy „Królestwo Niebios“ (Mt 5, 10b).

Tak, my – tutaj na ziemi – jesteśmy solą i światłością. Czy z tego zdajemy sobie sprawę, czy nie – te Jezusowe obietnice dotyczą i nas.

A więc: Czy ja nadaję „smak“ memu życiu i życiu innych? Czy jestem świadkiem Jezusa w świecie? Czy może moje życie staje się powoli nijakie, bezużyteczne, zwietrzałe, bez „smaku“, - bo bez „soli Mistrza“?

Czy jestem światłem odbijającym Prawdziwe Światło? A może skupiam uwagę na sobie? Czy pozwalam Jezusowi świecić przeze mnie? „Tak, niech świeci światło wasze przed ludźmi, aby widzieli wasze dobre czyny i oddawali chwałę Ojcu waszemu, który jest w niebiosach“ (Mt 5, 16).

Nie po to mam spełniać „dobre czyny, by inni mnie chwalili, by całą nagrodę za wyświadczony dobro zgarniać tylko dla siebie. Mogę jedynie próbować pomóc sobie i innym zobaczyć Ojca, doświadczyć Jego dobroci, miłosierdzia i prawdy, przyjść do Niego poprzez bycie światłem i solą Chrystusa.

traurig sind ... wie auch an die, die still sind, barmherzig und Frieden stiften ... die reinen Herzens sind. Ihnen allen gehört das „Himmelreich“ (Mt. 5, 10b).

So sind wir, hier auf der Erde, Salz und Licht. Ob wir uns dessen bewusst sind oder nicht: dieses Versprechen Jesu betrifft auch uns.

Aber: gebe ich mir diesen „Geschmack“ für mein Leben und das Leben anderer? Bin ich denn ein Zeuge Jesu in der Welt? Oder flaut mein Leben so nach und nach ab, wird unnützlich, eben ohne „Geschmack“, ohne das „Salz des Meisters“?

Bin ich ein Licht, das das wahre Licht wiederspiegelt? Oder schaue ich nur auf mich? Oder gestatte ich Jesus durch mich zu leuchten? „So lasst euer Licht leuchten vor den Leuten, damit sie eure guten Werke sehen und euren Vater im Himmel preisen“ (Mt. 5, 16).

Nicht dafür soll ich „gute Werke“ tun, damit andere mich loben und um alle Anerkennung nur auf mich zu beziehen. Ich kann einzig nur mir und anderen helfen den Vater zu sehen, Seine Güte, Barmherzigkeit und Wahrheit zu bezeugen und zu ihm zu kommen dadurch, dass wir Licht und Salz Christi sind.

Wy jesteście solą ziemi ...

Jesteście światłem świata

Willi Kraning, Medytacje

I. Sól – aby „zupa świata“ była smaczna

Szczypta soli i garnek zupy (lub danie jednogarnkowe). Obydwa składniki są niezbędne.

Gdybyśmy mieli na języku tylko sól, mielibyśmy ochotę natychmiast ją wypluć. Gdybyśmy mieli w ustach zupę, ale całkiem bez soli, nie smakowałyby nam.

Jesteście solą ziemi. Chrześcijanie są potrzebni, aby „zupa świata“ była smaczna. My z naszą wiarą, nadzieją i miłością jesteśmy potrzebni, aby na ziemi trwała godność człowieka. W niebie nie potrzebujemy już soli chrześcijaństwa, tam nadzieja jest spełniona, a miłość dokonana. Być ochrzczonym, czyli żyć w Chrystusie, to zadanie świata na dziś.

Jesteście solą ziemi – nasza wiara, nadzieja i miłość są potrzebne. Wierzmy bowiem, że żaden człowiek nie został rzucony w machinę świata bez powodu. Historia jednostek i narodów ma jeden cel i jedno źródło. Nawet wtedy, gdy jest ona pełna nieszczęść i upadków, cierpienia i krzyża, Chrystus przyjdzie z pomocą. Ostatecznie, na końcu liczy się życie.

Ta przyszłość zmienia terazniejszość. Po to wybrał nas Jezus jako „sól ziemi“. Nasza wiara jest jego darem dla wielu, aby ludzie mogli czerpać nową nadzieję. Dla wielu trzymamy otwarte bramy niebios.

Od momentu chrztu jesteśmy powołani i zdolni do podnoszenia się w życiu, niczym Jezus. Powołani do życia wśród ludzi, na wzór Boga, w miłosierdziu.

Ihr seid das Salz der Erde ...

Ihr seid das Licht der Welt

Meditationen zu Mt 5,13, Willi Kraning

I. Salz – damit die „Suppe der Welt“ schmeckt

Eine Prise Salz und ein Topf mit Suppe (oder einem Eintopfgericht). Beides gehört zusammen. Hätten wir allein das Salz auf der Zunge, wir würden es gern und sofort ausspucken wollen. Hätten wir nur die Suppe, ganz ohne Salz im Mund, sie würde uns nicht schmecken.

Ihr seid das Salz der Erde – Christen sind nötig, damit die „Suppe der Welt“ schmeckt. Wir mit unserem Glauben, unserer Hoffnung und unserer Liebe sind nötig, damit es menschenwürdig zugeht auf unserer Erde. Im Himmel brauchen wir das Salz des Christ-Seins nicht mehr. Da ist die Hoffnung erfüllt und die Liebe vollendet. Getauft sein, d.h. in Christus sein ist eine Funktion für die Welt von heute.

Ihr seid das Salz der Erde – Unser Glaube, unsere Hoffnung und unsere Liebe sind gefragt. Wir glauben, dass kein Mensch wahllos in das Getriebe der Welt geworfen ist. Die Geschichte der Einzelnen und der Völker haben ein Ziel und eine Mitte. Auch wenn sie durch Katastrophen und Untergänge verläuft, durch Leiden und Kreuz, Christus rettet. Endgültig, am Ende gültig ist das Leben.

Diese Zukunft verändert die Gegenwart. Dafür hat Jesus uns als „Salz der Erde“ ausgewählt. Unser Glaube ist sein Geschenk für viele, damit die Menschen neue Hoffnung schöpfen. Für viele halten wir den Himmel offen.

Tak moglibyśmy się modlić: Ty, Panie powołałeś nas, abyśmy byli solą. „Pozwól wiernym zrozumieć znaki czasu i wstawiać się z całych sił za ewangelią. Spraw, abyśmy byli otwarci na to, co porusza ludzi. Pozwól nam jako wiernym świadkom radosnej nowiny wyjść razem z nimi naprzeciw tobie“. (ze Szwajcarii)

II. Sól – aby sposób życia Jezusa pozostał żywy

Jesteście solą ziemi. Mała ilość soli i duży garnek warzyw. Wielu chrześcijan i wielu nieochrzczonych. Mała gromadka i wielki świat. Jezus wiele się po nas spodziewa. Spodziewa się, że – choć często w mniejszości – będziemy żyć wśród ludzi jako najważniejsza przyprawa, czyli „sól“. Ufa nam, że będziemy troszczyć się o to, abyśmy jako ludzie nie stracili wzajemnego upodobania do siebie.

W języku niemieckim istnieje przysłowie: „on leży mi na żołądku“. Oznacza to, że ten człowiek jest mi przeciwny, dręczy mnie i prześladowuje, wpędza mnie w chorobę, sprawia mi ból. Jezus oczekuje od nas, abyśmy sprzymierzeni z nim kształtowali wzajemne stosunki w sposób zachęcający, otwarty, z cierpliwością i gotowością do rozmowy. Dotyczy to również stosunków między narodami.

Jezus mógł powiedzieć, że nikt nie leżał mu na żołądku. „Miał wielkie serce dla biednych i chorych, wykluczonych i grzeszników. Był bratem dla udręczonych i zrezygnowanych“ (modlitwa mszalna). Nawet w chwili zdrady przez Judasza walczył o niego

Seit der Taufe sind wir gerufen und begabt, wie Jesus dem Leben aufzuhelfen. Wir haben den Beruf, Gottes Art – das ist die Liebe – unter den Menschen zu leben.

So könnten wir beten: Du, Herr hast uns berufen, Salz zu sein. „Lass die Gläubigen die Zeichen der Zeit verstehen und sich mit ganzer Kraft für das Evangelium einsetzen. Mache uns offen für das, was die Menschen bewegt ... Lass uns als treue Zeugen der frohen Botschaft mit ihnen dir entgegengehen“. (aus der Schweiz)

II. Salz – damit Jesu Lebensart lebendig bleibt

Ihr seid das Salz der Erde. Die kleine Menge Salz und der große Topf mit Gemüse. Die wenigen Christen und die vielen Nichtgetauften. Die kleine Schar und die große Welt. Jesus traut uns viel zu. Er traut uns zu – obwohl oft in der Minderheit – unter den Menschen als ein entscheidendes Gewürz, eben als „Salz“ zu leben. Er traut uns zu, dafür zu sorgen, dass wir Menschen den Geschmack aneinander nicht verlieren. Es gibt im Deutschen ein Sprichwort: „der liegt mir im Magen“. Damit ist ausgedrückt, dieser Mensch liegt mir quer, er bedrückt und bedängt mich, er macht mich krank, er tut mir weh. Jesus traut uns zu, mit ihm im Bund, Beziehungen untereinander wieder einladend, offen, geduldig und gesprächsbereit zu gestalten. Das gilt auch für die Beziehungen unter den Völkern.

Jesus konnte sagen, mir liegt keiner im Magen. „Er hatte ein Herz für die Armen und die Kranken, die Ausgestoßenen und die Sünder. Den Bedrängten und den Verzweifelten war er ein Bruder.“ (Gebet im Gottesdienst) Noch im Augenblick des Ver-

i mówił do niego „przyjacielu“ (Mt 26,50)
Styl życia Jezusa i sposób, w jaki traktuje ludzi, ukazuje nam, jak możemy praktycznie wypełnić życie Jezusem, niby solą. Możemy skromnie się modlić: „Otwórz nasze oczy na każdą potrzebę. Podpowiedz właściwe słowo, gdy ludzie pragną pocieszenia i porady. Pomóż nam czynić dobro tam, gdzie ludzie nas potrzebują. Pozwól nam myśleć i postępować zgodnie ze słowem i za przykładem Chrystusa“. (modlitwa mszalna)

III Sól – aby być pomiędzy

„Kiedy sól straci swój smak ... nie nadaje się już do niczego“. Kiedy chleb spleśnieje, kiedy światło zgaśnie, kiedy wino się rozleje albo kiedy sól zwietrzeje, nic nie odpowiada już swojej naturze i swojemu przeznaczeniu.

W naturze Chrystusa leży przyprawianie ludzkiego życia w określony sposób. Od momentu chrztu należymy do Chrystusa i otrzymujemy powołanie bycia jego wysłannikami (2Kor 3,3). Chrześcijanie, którzy odsuwają się od ludzi i ich problemów, zaprzeczają swojej naturze.

Biskupi na soborze powiedzieli nam: „Radość i nadzieja, smutek i strach dzisiejszych ludzi, szczególnie biednych i prześladowanych, są również radością i nadzieją, smutkiem i strachem uczniów Chrystusa“ (GS 1). Wielka deklaracja solidarności. Wszystko, co dotyczy ludzi, dotyczy również chrześcijan. Powinno ich dotyczyć. Sól bez smaku soli to paradoks, podobnie jak chrześcijanin bez wartości i oddalony od ludzi. To zaprzeczenie chrześcijańskiej natury.

rats wirbt er um Judas und spricht ihn an mit „Freund“. (Mt 26,50)

Jesu Lebensweise und die Art, wie er den Menschen begegnet, zeigt uns ,wie wir das Salzwort Jesu mit Leben füllen können, wie es praktisch wird.

Bescheiden können wir beten: „Öffne unsere Augen für jede Not. Gib uns das rechte Wort, wenn Menschen Trost und Rat suchen. Hilf uns zum rechten Tun, wo Menschen uns brauchen. Lass uns denken und handeln nach dem Wort und Beispiel Christi.“ (Gebet im GD)

III. Salz – um dazwischen zu sein

„Wenn das Salz seinen Geschmack verliert ... es taucht zu nichts mehr“ – Wenn das Brot schimmelig wird, wenn das Licht dunkel wird, wenn der Wein verschüttet wird oder eben wenn das Salz schal wird, entspricht nichts mehr seiner Natur und Bestimmung.

Zur Natur des Christen gehört es, das Leben der Menschen in einer bestimmten Weise zu würzen. Seit der Taufe gehören wir zu Christus mit der Berufung, ein Brief Christi zu sein. (2 Kor 3,3) Christen, die sich von den Menschen und ihren Fragen zurückziehen, widersprechen ihrer Natur.

Die Bischöfe auf dem Konzil haben uns gesagt: „Freude und Hoffnung, Trauer und Angst der Menschen von heute, besonders der Armen und Bedrängten aller Art, sind auch Freude und Hoffnung, Trauer und Angst der Jünger Christi“ (GS 1) Eine große Solidaritätserklärung. Mit dem Bildwort vom Salz ruft Jesus uns auf, dazwischen zu sein, Anteil zunehmen. Was die Menschen angeht, geht die Christen an, sollte sie angehen

„Jesteście solą ziemi“. Jezus mówi nam w ten sposób: troszczcie się o ludzi, wnoście ochrzczone człowieczeństwo do stosunków politycznych swoich czasów. Światło chce być widziane, sól chce być smakowana. Żaden chrześcijanin nie powinien się ukrywać. Jesteśmy chrześcijanami nie dla kościoła, lecz dla świata. Jawność jest naszym zadaniem. W tym znaczeniu każdy chrześcijanin jest człowiekiem polityki. „Ponieważ kto wstydzi się tego mojego niewiernego i grzesznego pokolenia i moich słów, tego wstydził się będzie Syn Człowieczy, kiedy z aniołami wstąpi do królestwa swego Ojca“ (Mk 8,38). Tak mówi do nas św. Marek.

Sól, która zachowała smak, oznacza chrześcijanina, który jest pomiędzy ludźmi, który wykazuje zainteresowanie, który się ujawnia, który publicznie zachowuje się na wzór Chrystusa.

IV Sól jako zadanie misyjne

„Jesteście solą ziemi, jesteście światłem świata“. Nie jesteśmy byle jakim światłem, które ma rozjaśniać ludzi i świat, lecz tym światłem. Nie jesteśmy jakąś przyprawą, która nadaje życiu smak, lecz tą przyprawą. Tak wywyższył nas Jezus. Jego zdaniem jesteśmy ważni dla wszystkich ludzi. Skoro tak jest, musimy zadać pytanie: czy jesteśmy już całkowicie przeniknięci przez Jezusa, „osoleni“ przez niego? Jesteśmy swoim własnym obszarem misyjnym, jedynym, nad którym mamy pełną

Salzloses Salz ist paradox. Ein weltloser und menschenferner Christ ist ebenso paradox. Wir würden unsere christliche Natur verleugnen.

„Ihr seid das Salz der Erde“ – damit sagt Jesus uns: kümmert euch um den Menschen, bringt euer getauftes Menschsein ein in die politischen Verhältnisse der Gegenwart. Licht will gesehen werden, Salz will geschmeckt werden. Kein Christ darf sich verstecken. Wir sind Christen nicht für den Kirchenraum, sondern für den Raum der Welt. Die Öffentlichkeit ist unsere Aufgabe. In diesem Sinn ist jeder Christ ein politischer Mensch. „Denn wer sich vor dieser treulosen und sündigen Generation meiner und meiner Worte schämt, dessen wird sich auch der Menschensohn schämen, wenn er mit den Engeln in der Herrlichkeit seines Vaters kommt.“ (Mk 8,38) So sagt es uns Markus.

Salz, das seinen Geschmack behält, meint einen Christen, der dazwischen ist, der Interesse zeigt, der heraustritt und hervortritt, der unter den Menschen Christus und seine Art zu handeln öffentlich macht.

IV. Salz – eine missionarische Aufgabe

„Ihr seid das Salz der Erde, ihr seid das Licht der Welt.“ Wir sind nicht irgendein Licht, Menschen und Welt zu erhellen, sondern das Licht. Wir sind nicht irgendein Gewürz, das Leben schmackhaft zu machen, sondern das Gewürz. So groß macht Jesus uns. So wichtig sind wir für alle Menschen nach der Meinung Jesu. Wenn wir so wichtig sind, müssen wir fragen: Sind wir denn schon ganz und gar von Jesus durchdrungen, von ihm gesalzen? Wir sind unser eigenes Missionsge-

władzę. Przez całe życie ewangelia chce docierać do nas mocniej, wyraźniej. Jesteśmy chrześcijanami i jednocześnie dopiero się nimi stajemy.

Przy tym każda i każdy z nas jest ograniczony. Przez okres niewielu lat jesteśmy aktywni na tej ziemi, możemy działać tylko w ograniczonych obszarach, nasze zdolności są policzone.

Słyszę, jak Jezus mówi: czego nie posiadasz, nie możesz dać. Tam, gdzie cię nie ma, nie możesz działać. Dane ci jest twoje Dziś, twoja sytuacja i twoja obecność. Tutaj wrzuc kamień do wody, a utworzy koła. Chodzi o to, aby służyć życiem współczesnym sobie ludziom.

Ochrzciliśmy cię dla ludzi, z którymi mieszkasz i dla miejsca, w którym działasz. Ponieważ tam, gdzie wielu małych ludzi w wielu małych miejscach postawi wiele małych kroków, tam zmienia oni obraz świata.

Trudno wyobrazić sobie sól, która pozostaje w konflikcie sama z sobą. Również oblicze wyznań ulegnie zmianie, kiedy chrześcijanie ewangelicy i katolicy pozwolą się „osolić” przez Chrystusa i oświecić przez niego. Nasza jedność jest warunkiem, aby świat wierzył. (Joh 17,21)

Sól, która pozostaje sama w sobie, nie spełnia swojego zadania. Misja jest podstawą chrześcijańskiego życia. Chrześcijanie europejscy stwierdzają wspólnie w Karcie Ekumenicznej:

„Najważniejszym zadaniem kościołów w Europie jest wspólnie głosić ewangelię poprzez słowo i czyn w celu uzdrowienia wszystkich ludzi“. A „Wspólnota kościołów chrześcijańskich w Niemczech“ dodaje: „Jesteście solą ziemi! Jesteście światłem świata!“. Ludzie, którzy żyją w łączności z Chrystusem emanują tym, co Chrystus wniósł do ich życia. Przyprawa życia i

biet, das einzige, über das wir Vollmacht haben. Ein Leben lang will das Evangelium deutlicher bei uns ankommen. Wir sind Christen und gleichzeitig werden wir erst Christen. Dabei ist jede und jeder begrenzt. Wir sind nur wenige Jahre auf dieser Erde aktiv, wir können nur in begrenzten Räumen wirken, unsere Begabungen sind gezählt. Ich höre Jesus sagen: was du nicht hast kannst du nicht geben. Wo du nicht bist, kannst du nicht wirken Dir ist aufgegeben dein Heute, deine Situation und Gegenwart. Hier wirf den Stein ins Wasser, der Kreise zieht. Es geht darum dem Leben der Menschen heute zu dienen. Ich habe dich getauft für die Menschen mit denen du lebst und für den Ort, an dem du wirkst. Denn, wo viele kleine Menschen an vielen kleinen Orten viele kleine Schritte tun, da werden sie das Gesicht der Welt verändern.

Salz, das mit sich selbst im Streit liegt, ist eigentlich nicht denkbar. Auch das Gesicht der Konfessionen wird sich verändern, wenn evangelische und katholische Christen sich von Christus „salzen“ lassen und sich von ihm erleuchten lassen. Unsere Einheit ist die Voraussetzung damit die Welt glaubt. (Joh 17,21)

Salz, das bei sich bleibt verfehlt seine Aufgabe. Mission ist ein Grundwort christlichen Lebens. Gemeinsam stellen die Christen Europas in der Charta Oecumenica fest: „Die wichtigste Aufgabe der Kirchen in Europa ist es, gemeinsam das Evangelium durch Wort und Tat für das Heil aller Menschen zu verkündigen.“ Und die „Arbeitsgemeinschaft christlicher Kirchen in Deutschland“ fährt fort: „Ihr seid das Salz der Erde! Ihr seid das Licht der Welt! ... Menschen, die in Verbindung mit Christus leben, strahlen aus, was Christus in ihr Leben legt. Die

ciepło światła, które on ofiarowuje, nie mogą pozostawać w ukryciu. Gdzie miłość Boża porusza życie ludzi, tam oddziałuje ona dalej poprzez to, co ludzie ci czynią, mówią i kim są. Rywalizujemy w czynieniu dobra, nie ulegając myśli o konkurencji. Tylko w ten sposób na nowo doznajemy wykraczającej poza granice siły ewangelii, która może i chce dotrzeć również do ludzi, którzy żyją z dala od kościoła. Wspólnie poszukujemy kontaktu z ludźmi w naszym społeczeństwie, dla których Bóg i kościół nie mają już żadnego znaczenia, i zapraszamy ich, aby stworzyli przestrzeń życiową dla miłości Bożej. Wraz z młodymi i starymi pytamy, co niesie nasze życie i jak możemy dzięki źródłom wiary kształtować życie w duchu humanizmu i godności, wolne od strachu, nienawiści i przemocy. Wspólnie rozmawiamy z ludźmi innych kultur o tym, co jest treścią ich wiary i życia. Pozwalamy im uczestniczyć w tym, czym Jezus Chrystus jest dla nas jako zbawienie Boże. Boskie „tak“ dla ludzi staje się naszym „tak“ dla naszych bliźnich. Jego „nie“ dla wszystkiego, co dzieli od niego i prawdziwego życia, jest również naszym „nie“. Misja Boża jest również naszą misją. Dlatego może to być jedynie wspólna misja“.

Würze des Lebens und die Wärme des Lichts, die er schenkt können nicht verborgen bleiben. Wo Gottes Liebe das Leben von Menschen berührt, wirkt sie weiter durch das, was sie tun, was sie sagen und was sie sind ... .. Wir wetteifern im Guten, ohne einem Konkurrenzdenken zu verfallen. Nur so werden wir die grenzüberschreitende Kraft des Evangeliums neu erfahren, das auch Menschen erreichen kann und will, die in Distanz zur Kirche leben ... Gemeinsam suchen wir den Kontakt zu den Menschen in unserer Gesellschaft, für die Gott und Kirche keine Bedeutung mehr haben, und laden sie ein, der Wirklichkeit der Liebe Gottes in ihrem Leben Raum zu geben. Gemeinsam fragen wir mit Jungen und Alten, was unser Leben trägt, und wie wir aus den Quellen des Glaubens ein Leben in Humanität und Würde, befreit von Angst, Hass und Gewalt gestalten können. Gemeinsam sprechen wir mit Menschen anderer Kulturen darüber, was Inhalt ihres Glaubens und Lebens ist und lassen sie an dem teilhaben, was Jesus Christus als Gottes Heil für uns bedeutet ... .. Gottes Ja zu den Menschen wird unser Ja zu unseren Mitmenschen. Sein Nein zu allem, was von ihm und wahren Leben trennt, ist auch unser Nein. Gottes Mission ist auch unsere Mission. Darum kann es nur gemeinsame Mission sein.“

Chrześcijanie – sól Europy?

fragment przemówienia wygłoszonego na IX Zjeździe Gnieźnieńskim w 2012r.

Ks. prof. Tomáš Halik – czeski duchowny katolicki, filozof, psycholog i teolog, pracujący między innymi jako duszpasterz akademicki i wykładowca Uniwersytetu Karola w Pradze; autor kilku książek teologicznych, poświęconych dialogowi międzyreligijnemu i problemowi ateizmu.

(...) Przede wszystkim: nie musimy popadać w zakłopotanie, że ludzi uważających się za chrześcijan w Europie ubywa. Soli nie musi być dużo. Przyznam się, że czasami nie czuję się zbyt dobrze w przestrzeni „przesolonych chrześcijan“. Podobnie nie czuję się dobrze tam, gdzie chrześcijanie zamiast aby być słoni – stają się słodcy. Chyba wszyscy spotkaliśmy się z taką przedziwnie przesłodzoną postacią chrześcijaństwa. Odpowiednia dawka soli jest koniecznie potrzebna dla ożywczych funkcji każdej komórki w organizmie. Nadmierna ilość soli wprawdzie konserwuje pokarm na zapas, ale żywym organizmom przesolenie szkodzi, a i same żywe komórki może w końcu zabić. Nie przeceniamy jednak chemicznej strony tej metafory. Bądźmy spokojni – soli nie musi być dużo. Gdy jej z kolei brakuje, pokarm jest niesmaczny, a organizm mizernieje. Nie wiem, skąd wzięło się wyobrażenie, że chrześcijaństwo musi mieć wymiar masowy. Tak, chrześcijaństwo musi być zaproszeniem, propozycją dla wszystkich, a nie ezoterycznym klubem dla wąskiego kręgu wtajemniczonych. W Ewangelii jest wszak oczywiste, że

Christen – das Salz Europas?

Ausschnitt aus seiner Rede auf dem IX Gnesener Kongress 2012.

Pfr. Prof. Tomáš Halik, tschechischer katholischer Geistlicher, Philosoph, Psychologe und Theologe, arbeitet u. a. als Studentenseelsorger und Dozent an der Karls-Universität in Prag, Autor vieler theologischer Bücher zum interreligiösen Dialog und dem Atheismus.

... Vor allem: wir müssen nicht in Verlegenheit geraten, weil diejenigen, die sich für Christen halten, in Europa weniger werden. Vom Salz braucht man nicht viel. Ich bekenne, dass ich mich manchmal in der Umgebung von „versalzten Christen“ nicht besonders gut fühle. Ich fühle mich auch dort nicht gut, wo Christen, anstatt salzig zu sein, sich süß geben. Wahrscheinlich sind wir alle schon einmal solcher wunderschön ver-süßlichten Gestalt des Christentums begegnet. Eine angemessene Dosis Salz ist unbedingt notwendig für die Lebensfunktionen einer jeden Zelle im Organismus. Eine übermäßige Menge Salz konserviert zwar die Speisen und macht sie haltbar, aber einem lebendigen Organismus schadet zu viel Salz und lebende Zellen könnten am Ende zerstört werden. Wollen wir aber die chemische Seite dieses Bildwortes nicht überschätzen. Bleiben wir ruhig: es braucht nicht viel Salz. Wenn es jedoch fehlt, schmeckt die Speise nicht und der Organismus wird ausgezehrt. Ich weiß nicht, wo die Vorstellung herkommt, dass das Christentum eine Massenerscheinung sein muss. Gewiss, das Christentum muss eine Einladung sein, ein Vorschlag für alle, aber kein esoterischer Klub für einen engen

Jezus był w sposób bardzo realistyczny świadomy tego, że nie wszyscy przyjmą Jego propozycje. Wiedział, że proponuje drogę stromą i niełatwą, na której wytrwają tylko nieliczni. Droga szeroka, wygodna dla masowych pochodów, nie prowadzi do uświęconego życia z Jezusem w pełni, lecz ku śmierci (...) Mniejszość nie może być kreatywna, jeśli jest zamknięta w sobie poprzez strach, a zwłaszcza gdy rekompensuje sobie swój strach i kompleks mniejszości przez apoteozę siebie samej i równocześnie demonizację swego otoczenia. Jest wtedy jak sól, która już nie soli, bo utraciła swój słony smak.

I tu jest drugi aspekt przypowieści o soli: sól nie może stracić swego smaku. Chrześcijanie nie mogą stracić swojej tożsamości. Wartość i sens soli jest w jej zdolności solenia, przyczyniania się do lekkostrawności pokarmu, do zdrowia, do żywotności organizmu. Tożsamość chrześcijan spoczywa w ich misji skierowanej do wszystkich, w służbie na zewnątrz. Jeśli Kościół (i różne instytucje, nazywające siebie chrześcijańskimi) ma na względzie przede wszystkim swoje własne instytucjonalne interesy, a chrześcijanie troszczą się tylko o własną wspólnotę – są solą, która straciła swój smak i funkcję. Do niczego się już nie nadają (...)

Do tego potrzeba, abyśmy my chrześcijanie wystrzegali się wszelkiego triumfalizmu i nostalgii za imperium przeszłości. Jeśli jesteśmy mniejszością, potrzeba poszukiwać sprzymierzeńców. Papież Benedykt zaproponował (po raz pierwszy, jadąc do Czech) inspirujący model Kościoła otwartego – Kościoła, który jak kiedyś świątynia jerozolimska zawiera w sobie „dziedziny pogan“, czyli przestrzeń dla poszukujących, dla tych, którzy czczą Boga jako „Boga nieznanego“. Dodał również, że

Kreis weniger Eingeweihter. Im Evangelium ist es offenbar, dass Jesus sich sehr real dessen bewusst war, dass nicht alle Seinen Vorschlag annehmen. Er wusste, dass er einen steilen und nicht leichten Weg vorschlägt, auf welchem nur wenige bestehen werden. Der breite Weg, bequem zum massenhaften Begehen, führt nicht zum geheiligten Leben in der Fülle mit Jesus, sondern zum Tod. ...

Eine Minderheit kann nicht kreativ sein, wenn sie durch Angst in sich eingeschlossen bleibt, insbesondere, wenn sie ihre Angst und den Minderheitskomplex durch eine Selbstverherrlichung kompensiert und ihre Umgebung dämonisiert. Das ist dann wie mit dem Salz, das bereits nicht mehr salzt, denn es hat seinen salzigen Geschmack verloren. Und hier ist der andere Aspekt der Rede vom Salz: Salz kann seinen Geschmack nicht verlieren. Christen können ihre Identität nicht verlieren. Der Wert und der Sinn des Salzes besteht in seiner Fähigkeit zu salzen und zu helfen, dass Nahrung leicht verdaut werden kann, sowie zur Gesundheit und Lebendigkeit des Organismus. Die Identität der Christen beruht in ihrer Mission, die sich an alle wendet, im Dienst nach außen. Wenn die Kirche (und verschiedene Institutionen, die sich christlich nennen) hauptsächlich ihre eigenen institutionellen Interessen verfolgt und die Christen sich nur um ihre eigene Gemeinschaft kümmern, dann sind sie das Salz, das seinen Geschmack und seine Funktion verloren hat. Sie sind zu nichts nütze. ...

Daher ist es notwendig, dass wir Christen uns jegliches Triumfalismus' und jeglicher Nostalgie nach einem vergangenen Imperium enthalten. Wenn wir eine Minderheit sind, ist es nötig sich Verbündete zu suchen. Papst Benedikt hat (erstmalig,

dialog z nimi może być obustronnie pożyteczny – i my chrześcijanie mielibyśmy się w tym dialogu nauczyć (a potem tym drugim, w sposób przekonywujący ukazać), że wiara nie jest niczym zdrętwiałym, ale jest nieustannym poszukiwaniem, nieustannym ruchem, dynamizmem. Nie tyle ruchem „do przodu” w rozumieniu współczesnej ideologii postępu, ani ruchem „do tyłu” w duchu nostalgii tradycjonalistów i fundamentalistów, ale ruchem w głąb(...)

Sól nie traci swojej tożsamości przez to, że pozornie rozplywa się w pokarmie i w organizmie. Podobnie ofiara Chrystusa jest „wyniszczeniem samego siebie” (kenosis). Apostoł Paweł przypomina nam, abyśmy „nie wyniszczali” (nie ignorowali, nie znieważali) krzyża Chrystusa poprzez to, że będziemy przyjmować łatwiejszą, bardziej powierzchowną drogę prowadzącą do zmartwychwstania, niż jest nią właśnie „kenoza” – bycie przygotowanym do ofiarowania siebie, do wydania siebie samego na służbę drugim (...)

Upadek granic w Europie i powstanie globalnego społeczeństwa obywatelskiego jest dla nas chrześcijan okazją i wezwaniem do tego, abyśmy jako poszukujący (nie jako pyszni „właściciele prawdy”) byli wiarygodnymi i spolegliwymi partnerami i towarzyszyli wielu duchowo poszukującym w naszych czasach (...) Nie chodzi przede wszystkim o to, abyśmy postawili na swoim i wprowadzili zewnętrzne symbole naszej wiary jako ozdobny ornament istniejącego systemu władzy. Chodzi raczej o to, abyśmy w tym systemie byli tymi, którzy wnoszą otwartość na stale niespokojne wezwania Ewangelii. Tylko tak zachowamy smak i jakość soli – mamy być pokorni, ale nie konformistyczni, bez wyrazu, czy też unieżenie słodcy. Podobnie jak

als er nach Tschechien kam) ein inspirierendes Modell einer offenen Kirche vorgeschlagen, einer Kirche, die wie einst der Tempel in Jerusalem einen „Heidenhof“ in sich birgt, bzw. einen Raum für Suchende, für die, die Gott als den „unbekannten Gott“ verehren. Er sagte auch, dass der Dialog für beide Seiten nützlich sein könnte und wir Christen hätten aus diesem Dialog zu lernen (und danach den anderen in überzeugender Weise zu zeigen), dass der Glaube nichts Erstarretes ist, sondern eine unaufhörliche Suche, eine dauernde Bewegung, eine Dynamik. Nicht so sehr eine Bewegung „nach vorn“ im Sinne der modernen Fortschrittsideologie, auch keine Bewegung „zurück“ im Sinne der Nostalgie der Traditionalisten und Fundamentalisten, wohl aber eine Bewegung in die Tiefe. ... Das Salz verliert seine Identität nicht dadurch, dass es äußerlich in der Nahrung und im Organismus zergeht. Auch das Opfer Christi ist eine „Zerstörung seiner selbst“ (kenosis). Der Apostel Paulus ermahnt uns, dass wir das Kreuz Christi „nicht aufzehren“ (nicht ignorieren, nicht beleidigen) dadurch, dass wir einen leichteren, mehr oberflächlichen Weg annehmen, der zur Auferstehung führt, als es eben der der Kenosis ist, bereit zu sein sich selbst zu opfern, sich selbst zu geben in den Dienst an den Nächsten. ...

Die offenen Grenzen in Europa und die Entstehung einer globalen Bürgergesellschaft ist für uns Christen die Gelegenheit und die Aufforderung, dass wir als Suchende (nicht als die, die die „Wahrheit besitzen“) glaubwürdige Partner sind und die vielen geistlich Suchenden in unserer Zeit begleiten. ... Es geht vor allem nicht darum, dass wir auf dem Unseren bestehen und äußerliche Symbole unseres Glaubens als ein Schmuck-

ziarno, które bałoby się obumrzeć w sobie i swojej obecnej postaci nie może wydać owoców i przynieść plonów, tak też i sól – jeśli przestaje silić – nie nadaje się już do niczego. Tę przestrozę Chrystusa musimy traktować bardzo poważnie.

Odnówić więzi solidarności

fragment Listu z Taizé na rok 2012 – 2015 napisanego przez Brata Aloisa – przeora ekumenicznej wspólnoty znajdującej się we francuskiej Burgundii. Tekst jest omawiany w sposób szczególny przez uczestników spotkań i rekolekcji organizowanych przez Braci z Taizé. Cały tekst dostępny na: www.taize.pl / www.taize.de

(...) Chrystus komunii nie przyszedł po to, żeby stworzyć z chrześcijan odrębną społeczność, trzymającą się na uboczu. Posłał ich, by służyli ludziom, stając się zaczynem zaufania i pokoju. Widzialna komunika między chrześcijanami – nie będąc celem samym w sobie – ma być znakiem pośród ludzi: „Wy jesteście solą ziemi“.

Przez krzyż i zmartwychwstanie Chrystus odnowił więzi solidarności między wszystkimi ludźmi.

element in das bestehende Machtsystem eintragen. Es geht mehr darum, dass wir in diesem System diejenigen sind, die eine Offenheit für die dauernd herausrufende Botschaft des Evangeliums hineintragen. Nur so bewahren wir den Geschmack und die Qualität des Salzes: wir sollen demütig sein, aber nicht konform und ohne Ausdruck, süß und devot. Ganz wie das Korn, das sich fürchtet zu sterben in sich und in seiner jetzigen Gestalt keine Frucht bringen kann, so ist es mit dem Salz, wenn es aufhört zu salzen, es ist zu nichts mehr zu gebrauchen. Diese Mahnung Christi müssen wir sehr ernst nehmen.

Auf dem Weg zu einer neuen Solidarität.

Brief aus Taizé. Auszüge. *Bruder Alois*

...

„Salz der Erde“ werden.

Der Christus der Gemeinschaft ist nicht gekommen, um mit den Christen eine isolierte, abgesonderte Gesellschaft zu gründen, sondern er sendet sie aus, damit sie der Menschheit als Sauerteig des Vertrauens und des Friedens dienen. Sichtbare Gemeinschaft unter Christen ist kein Selbstzweck, sondern ein Zeichen in der Menschheit: „Ihr seid das Salz der Erde.“

Durch sein Kreuz und seine Auferstehung hat Christus eine neue Solidarität unter allen Menschen begründet. In ihm ist die Menschheit nicht mehr in Gruppen zersplittet, die sich einander widersetzen; in ihm bilden alle eine einzige Familie. Die Versöhnung mit Gott schließt die Versöhnung unter den Menschen ein.

W Nim podział ludzkości na przeciwstawiające się sobie grupy został już przewyciężony, w Nim wszyscy stanowią jedną rodzinę. Pojednanie z Bogiem zakłada pojednanie między ludźmi. Jeżeli jednak sól utraci smak ... Powinniśmy uznać, że my, chrześcijanie, często zniekształcamy dobrą nowinę Chrystusa. Jak możemy, na przykład, promieniować pokojem, kiedy jesteśmy podzieleni między sobą?

Znaleźliśmy się w takim momencie historii, kiedy trzeba ożywić tę nowinę o miłości i pokoju.

Czy uczynimy wszystko, żeby została uwolniona od nieporozumień i zajaśniała swoją pierwotną prostotą?

Czy zdołamy, niczego nikomu nie narzucając, iść razem z tymi, którzy nie podzielają naszej wiary, ale z całego serca szukają prawdy?

W naszym dążeniu do odnowienia więzi solidarności i torowania dróg zaufania są i nadejdą trudne doświadczenia. Czasami będzie się nam wydawało, że nas przytłaczają. Co wtedy robić? Czy naszą odpowiedzią na próby, przez które musimy sami przejść i przez które przechodzą inni, nie jest jeszcze większa miłość?

Wenn das Salz aber seinen Geschmack verlieren würde ... Wir Christen müssen zugeben, dass wir diese Botschaft Christi oft verdunkeln. Vor allem: Wie können wir Frieden ausstrahlen, wenn wir unter uns getrennt bleiben?

Wir befinden uns an einem Moment der Geschichte, in dem es darum geht, die Botschaft der Liebe und des Friedens neu zu beleben. Werden wir alles tun, um sie von Missverständnissen zu befreien und sie in ihrer ursprünglichen Einfachheit erstrahlen zu lassen?

Sind wir bereit, ohne irgendetwas aufzudrängen, uns mit den Menschen auf den Weg zu machen, die unseren Glauben nicht teilen, aber aus ganzem Herzen die Wahrheit suchen? Auf unserer Suche, neue Solidarität zu schaffen und Wege des Vertrauens zu bahnen, gehen wir durch leidvolle Prüfungen, die es immer wieder geben wird. Bisweilen drohen sie uns zu überwältigen. Was sollen wir dann tun? Besteht unsere Antwort auf die leidvollen Prüfungen, welche wir selbst oder andere durchleben, nicht darin, immer tiefer zu lieben?

„Wy jesteście solą dla ziemi ...

Wy jesteście światłem świata“ (Mt 5, 13-14)

Jan Paweł II na XVII Światowy Dzień Młodzieży – Toronto 2002.

(...) „Wy jesteście solą dla ziemi ...“. Jedną z zasadniczych funkcji soli, jak dobrze wiemy, jest przyprawianie, dodanie smaku pożywieniu. Ma to nam przypominać, że przez Chrztusa cała nasza istota została głęboko przemieniona, ponieważ została „przyprawiona“ nowym życiem pochodzącym od Chrystusa (por. Rz 6, 4). Solą, dzięki której tożsamość chrześcijańska nie traci swojej natury, nawet w środowisku mocno zsekularyzowanym, jest łaska Chrztu, która nas odrodziła, czyniąc nas żyjącymi w Chrystusie

i zdolnymi do odpowiedzi na Jego wezwanie, by „ofiarować [nasze] ciała na ofiarę żywą, świętą, Bogu przyjemną“ (Rz 12, 1). Święty Paweł pisząc do Rzymian zachęca ich, aby zdecydowanie zwracali uwagę na ich odmienny, w stosunku do im współczesnych, sposób życia i myślenia: „Nie bierzcie więc wzoru z tego świata, lecz przemieniajcie się przez odnawianie umysłu, abyście umieli rozpoznać, jaka jest wola Boża: co jest dobre, co Bogu przyjemne i co doskonałe“ (Rz 12, 2).

Przez długi czas używano soli także do konserwowania żywności. Jako sól ziemi jesteście wezwani, by zachować wiarę, którą otrzymaliście i by przekazać ją nienaruszoną innym. Wasze pokolenie jest postawione, ze szczególną mocą, wobec wyzwania, aby zachować nienaruszony depozyt wiary (por. 2 Ts 2, 15; 1 Tm 6, 20; 2 Tm 1, 14).

Botschaft zum Weltjugendtag

Toronto 2002

Papst Johannes Paul II.

„Ihr seid das Salz der Erde ...“. Eine der Haupteigenschaften des Salzes besteht bekanntlich darin, die Nahrungsmittel zu würzen, ihnen Wohlgeschmack zu verleihen. Dieses Bild erinnert uns daran, daß durch die Taufe unser ganzes Sein tiefgreifend verändert worden ist, weil es mit dem neuen Leben, das von Christus kommt, „gewürzt“ wurde (vgl. Röm 6,4). Das Salz, dank dem die christliche Identität auch in einer stark säkularisierten Umgebung nicht entartet, ist die Gnade der Taufe. Diese hat uns zu neuem Leben erweckt, indem sie uns in Christus leben läßt und uns dazu fähig macht, auf seinen Anruf zu antworten und uns „selbst als lebendiges und heiliges Opfer darzubringen“ (Röm 12,1). Der heilige Paulus schreibt an die Christen in Rom und ermahnt sie, ihre Denk- und Lebensweise, die sich von jener ihrer Zeitgenossen merklich unterscheidet, mit aller Klarheit herauszustellen: „Gleicht euch nicht dieser Welt an, sondern wandelt euch und erneuert euer Denken, damit ihr prüfen und erkennen könnt, was der Wille Gottes ist: was ihm gefällt, was gut und vollkommen ist“ (Röm 12,2).

Lange Zeit ist das Salz auch das gebräuchlichste Mittel zur Konservierung der Nahrungsmittel gewesen. Als Salz der Erde seid ihr aufgerufen, den Glauben, den ihr empfangen habt, zu bewahren und unversehrt an die anderen weiterzugeben. Eure Generation wird besonders nachdrücklich mit der Herausfor-

Odkrycie wasze chrześcijańskie korzenie, uczcie się historii Kościoła, pogłębiajcie znajomość duchowego dziedzictwa, które wam zostało przekazane, naśladowajcie świadków i mistrzów, którzy was poprzedzili! Jedynie pozostając wiernymi Bożym przykazaniom, Przymierzu, które Chrystus przypieczętował własną krwią przelaną na Krzyżu, będziecie mogli być apostołami i świadkami nowego tysiąclecia.

Poszukiwanie Absolutu, sensu i pełni egzystencji jest właściwe człowiekowi, a w sposób szczególnie młodzieży. Drodzy młodzi, niech was nie zadowala nic co jest poniżej najwyższych ideałów! Nie dajcie się zniechęcić tym, którzy rozczarowani życiem nie słyszą głębszych i bardziej autentycznych pragnień ich serca. Macie rację, gdy nie godzicie się na nijakie rozrywki, przelotne mody i propozycje, które was umniejszają. Jeśli zachowacie wielkie pragnienie Boga, zdołacie uniknąć przeciętności i konformizmu, tak rozpowszechnionych w naszym społeczeństwie.

„Wy jesteście światłem świata ...“ . Dla tych, którzy słuchali Jezusa od początku, tak jak i dla nas, symbol światła przywołuje pragnienie prawdy i osiągnięcia pełni poznania wyrytych we wnętrzu każdego ludzkiego istnienia.

Kiedy światło zmniejsza się czy znika nie jest się w stanie rozróżnić otaczającej rzeczywistości. W sercu nocy można się bać i czuć się niepewnym, i wtedy niecierpliwie oczekiwać nadejścia światła zorzy. Droga młodzieży, wy macie być stróżami

derung konfrontiert, das Glaubensgut unversehrt zu erhalten (vgl. 2 Thess 2,15; 1 Tim 6,20; 2 Tim 1,14).

Entdeckt eure christlichen Wurzeln, lernt die Geschichte der Kirche, vertieft die Kenntnis des geistlichen Erbes, das an euch weitergegeben wurde, folgt den Zeugen und Lehrern, die euch vorausgegangen sind! Nur wenn ihr den Geboten Gottes, dem Bund, den Christus mit seinem am Kreuz vergossenen Blut besiegelt hat, treu bleibt, werdet ihr die Apostel und Zeugen des neuen Jahrtausends sein können.

Dem Menschen und in besonderer Weise der Jugend ist es eigen, nach dem Absoluten, nach dem Sinn und der Fülle des Daseins zu suchen. Liebe Jugendliche, möge euch nichts zufriedienstellen, was hinter den höchsten Idealen zurückbleibt! Laßt euch nicht von denen entmutigen, die, vom Leben enttäuscht, taub geworden sind für die tiefsten und echten Sehnsüchte ihres Herzens! Ihr tut gut daran, euch nicht mit geistlosen Vergnügungen, vorübergehenden Modeerscheinungen und einseitigen Plänen abzufinden. Wenn ihr euch die große Sehnsucht nach dem Herrn bewahrt, werdet ihr die Mittelmäßigkeit und den Konformismus, die in unserer Gesellschaft so verbreitet sind, vermeiden können.

3. „Ihr seid das Licht der Welt ...“. Bei allen, die Jesus am Anfang hörten, wie auch bei uns ruft das Symbol des Lichtes die Sehnsucht nach Wahrheit und den Drang hervor, zur Fülle der Erkenntnis zu gelangen, die jedem Menschen in seinem tiefsten Inneren eingepägt sind.

poranka (por. Iz 21, 11-12) zwiastującymi nadejście słońca, którym jest Chrystus zmartwychwstały!

Światłem, o którym nam mówi Jezus w Ewangelii jest światło wiary, darmowy dar Boga, które przychodzi, aby oświecić serce i rozjaśnić umysł: „Bóg, ten który rozkazał ciemnościom, by za jaśniały światłem, zabłysnął w naszych sercach, by olśnić nas jasnością poznania chwały Bożej na obliczu Chrystusa“ (Kor 4, 6). Oto dlaczego słowa Jezusa nabierają wyjątkowego znaczenia podczas gdy wyjaśnia On swoją tożsamość i swoją misję: „Ja jestem światłością świata. Kto idzie za Mną, nie będzie chodził w ciemności, lecz będzie miał światło życia“ (J 8, 12).

Osobiste spotkanie z Chrystusem rozjaśnia życie nowym światłem, wprowadza nas na właściwą drogę i zobowiązuje nas, abyśmy byli Jego świadkami. Pochodzący od Niego nowy sposób patrzenia na świat i na ludzi przenika nas dogłębnie w tajemniczy wiary, która nie jest jedynie zbiorem tez wymagających przyjęcia i zatwierdzenia przez rozum, lecz pewnym doświadczeniem do przyswojenia, prawdą, którą trzeba żyć, solą i światłem całej rzeczywistości.

W aktualnym kontekście sekularyzacji, w którym wielu nam współczesnych myśli i żyje jak gdyby Bóg nie istniał, bądź są zafascynowani irracjonalnymi formami religijności, trzeba abyście właśnie wy, droga młodzieży, potwierdzali na nowo, że wiara jest decyzją osobistą, która angażuje całą egzystencję. Niech Ewangelia będzie wielkim kryterium wyznaczającym wy-

Wenn das Licht abnimmt oder ganz schwindet, vermag man die umgebende Wirklichkeit nicht mehr zu erkennen. In der Tiefe der Nacht kann man sich verängstigt und unsicher fühlen und wartet dann voll Ungeduld auf das Licht des anbrechenden Morgens. Liebe junge Leute, ihr müßt die Wächter des Morgens sein (vgl. Jes 21,11-12), die den Aufgang der Sonne, den auferstandenen Christus, ankündigen!

Das Licht, von dem Jesus zu uns im Evangelium spricht, ist das Licht des Glaubens, ein ungeschuldetes Geschenk Gottes, das uns das Herz erhellt und den Verstand erleuchtet: „Denn Gott, der sprach: Aus Finsternis soll Licht aufleuchten!, er ist in unserem Herzen aufgeleuchtet, damit wir erleuchtet werden zur Erkenntnis des göttlichen Glanzes auf dem Antlitz Christi“ (2 Kor 4,6). Das ist der Grund, warum die Worte Jesu eine außerordentliche Bedeutung annehmen, wenn er seine Identität und seine Sendung erläutert: „Ich bin das Licht der Welt. Wer mir nachfolgt, wird nicht in der Finsternis umhergehen, sondern wird das Licht des Lebens haben“ (Joh 8,12).

Die persönliche Begegnung mit Christus erleuchtet das Leben mit neuem Licht, läßt uns auf dem guten Weg wandeln und verpflichtet uns, seine Zeugen zu sein. Die von ihm auf uns gekommene neue Betrachtungsweise der Welt und der Menschen läßt uns tiefer in das Geheimnis des Glaubens eindringen; dieses ist ja nicht nur eine Summe von theoretischen Aussagen, die mit dem Verstand angenommen und bestätigt werden müssen, sondern vielmehr eine Erfahrung, die man sich aneignen, eine Wahrheit, die gelebt werden muß, das Salz

bory i kierunki waszego życia! W ten sposób staniecie się misjonarzami w słowach i czynach, gdziekolwiek żyjecie i pracujecie, będziecie znakami miłości Boga, wiarygodnymi świadkami miłującej obecności Chrystusa. Pamiętajcie: „Nie zapala się (...) światła i nie stawia pod korcem, ale na świeczniku, aby świeciło wszystkim, którzy są w domu“ (Mt 5, 15).

Tak jak sól nadaje smak pożywieniu i jak światło oświeca ciemności, tak świętość nadaje pełny sens życiu, czyniąc je odblaskiem chwały Bożej.

und das Licht der ganzen Wirklichkeit (vgl. Enzyklika Veritatis splendor, Nr. 88).

Im Zusammenhang mit der gegenwärtigen Säkularisierung, wo viele unserer Zeitgenossen denken und leben, als ob es Gott nicht gäbe, oder von irrationalen Religiositätsformen angezogen werden, müßt gerade ihr, liebe Jugendliche, wieder beteuern, daß der Glaube eine persönliche Entscheidung ist, die die ganze Existenz in Anspruch nimmt. Das Evangelium soll das große Kriterium sein, das die Entscheidungen und Ausrichtung eures Lebens leitet! So werdet ihr mit Taten und Worten zu Missionaren werden und überall, wo ihr arbeitet und lebt, werdet ihr Zeichen für die Liebe Gottes, glaubwürdige Zeugen der liebenden Gegenwart Christi sein. Vergesst nicht: „Man zündet auch nicht ein Licht an und stülpt ein Gefäß darüber“ (Mt 5,15)!

Wie das Salz die Speise würzt und das Licht die Finsternis erleuchtet, so gibt die Heiligkeit dem Leben dadurch seinen vollen Sinn, daß sie es zum Widerschein der Herrlichkeit Gottes macht.

Karta Ekumeniczna

wytyczne dla rozwoju współpracy między Kościołami w Europie
fragment dokumentu podpisanego w Strassburgu 22.04.2001 przez
Radę Konferencji Biskupów Europy
(30 episkopatów Kościoła rzymsko – katolickiego) oraz Konferencję
Kościołów Europejskich (ponad 120 Kościołów i wspólnot chrześcijańskich niekatolickich).

(...) Zobowiązujemy się
podążać za apostołskim wezwaniem z listu do Efezjan (Ef 4,3-6) do jedności i cierpliwie zmierzać do osiągnięcia wspólnego rozumienia zbawczego orędzia Chrystusa zawartego w Ewangelii; działać z mocy Ducha Świętego na rzecz widzialnej jedności Kościoła Jezusa Chrystusa w jedynej wierze, która znajduje swój wyraz we wzajemnym uznaniu chrztu i w eucharystycznym dzieleniu się oraz we wspólnym świadectwie i służbie (...)

Zobowiązujemy się
do zapoznania innych Kościołów z naszymi inicjatywami ewangelizacji i do podejmowania wspólnych uzgodnień, aby uniknąć szkodliwej konkurencji i niebezpieczeństwa nowych podziałów; do uznawania, iż każda istota ludzka może wybrać swobodnie i zgodnie z sumieniem własną przynależność religijną i kościelną. Nikt nie może być zmuszany do nawrócenia za pomocą nacisków moralnych lub bodźców materialnych. Równocześnie nikomu nie można zabraniać nawrócenia, które byłoby następstwem wolnego wyboru (...)

Charta oecumenica.

Richtlinien zur Entwicklung der Zusammenarbeit zwischen den Kirchen in Europa.

Auszüge aus dem Dokument, das in Straßburg am 22. 4. 2001 durch den Rat der Europäischen Bischofskonferenz (30 römisch-katholische Episkopate) und die Konferenz der Europäischen Kirchen (KEK) (über 120 Kirchen und christliche nicht-katholische Gemeinschaften) unterzeichnet wurde.

Wir verpflichten uns,

- der apostolischen Mahnung des Epheserbriefes zu folgen und uns beharrlich um ein gemeinsames Verständnis der Heilsbotschaft Christi im Evangelium zu bemühen;
- in der Kraft des Heiligen Geistes auf die sichtbare Einheit der Kirche Jesu Christi in dem einen Glauben hinzuwirken, die ihren Ausdruck in der gegenseitig anerkannten Taufe und in der eucharistischen Gemeinschaft findet sowie im gemeinsamen Zeugnis und Dienst.

Wir verpflichten uns,

- über unsere Initiativen zur Evangelisierung mit den anderen Kirchen zu sprechen, darüber Vereinbarungen zu treffen und so schädliche Konkurrenz sowie die Gefahr neuer Spaltungen zu vermeiden;
- anzuerkennen, dass jeder Mensch seine religiöse und kirchliche Bindung in freier Gewissensentscheidung wählen kann. Niemand darf durch moralischen Druck oder materielle Anreize zur Konversion bewegt werden; ebenso darf nie-

Zobowiązujemy się do przezwyciężania samowystarczalności i odrzucania uprzedzeń, do starania się o wzajemne poznanie i życie dla siebie nawzajem; do popierania otwarcia ekumenicznego i współpracy w dziedzinie wychowania chrześcijańskiego, w dziedzinie początkowej i stałej formacji teologicznej jak też w ramach studiów (...)

Zobowiązujemy się do współdziałania na wszystkich szczeblach życia kościelnego tam, gdzie istnieją do tego przesłanki, a temu nie powinny przeszkadzać racje wiary lub cele wyższej wagi; ochrony praw mniejszości i pomocy w usuwaniu nieporozumień i uprzedzeń między Kościołami większości i mniejszości w naszych krajach (...)

Zobowiązujemy się modlić się wzajemnie za siebie i o jedność chrześcijan; poznać i cenić nabożeństwa i inne formy życia duchowego innych Kościołów; podążać w kierunku wspólnej Eucharystii.

(...) Zobowiązujemy się do sumiennego i intensywnego prowadzenia dialogu między naszymi Kościołami na różnych szczeblach kościelnych i do

mand an einer aus freien Stücken erfolgenden Konversion gehindert werden.

Wir verpflichten uns,

- Selbstgenügsamkeit zu überwinden und Vorurteile zu beseitigen, die Begegnung miteinander zu suchen und füreinander da zu sein;
- ökumenische Offenheit und Zusammenarbeit in der christlichen Erziehung, in der theologischen Aus- und Fortbildung sowie auch in der Forschung zu fördern.

Wir verpflichten uns,

- auf allen Ebenen des kirchlichen Lebens gemeinsam zu handeln, wo die Voraussetzungen dafür gegeben sind und nicht Gründe des Glaubens oder grössere Zweckmässigkeit dem entgegenstehen;
- die Rechte von Minderheiten zu verteidigen und zu helfen, Missverständnisse und Vorurteile zwischen Mehrheits- und Minderheitskirchen in unseren Ländern abzubauen.

Wir verpflichten uns,

- füreinander und für die christliche Einheit zu beten;
- die Gottesdienste und die weiteren Formen des geistlichen Lebens anderer Kirchen kennen und schätzen zu lernen;
- dem Ziel der eucharistischen Gemeinschaft entgegenzugehen.

Wir verpflichten uns,

- den Dialog zwischen unseren Kirchen auf den verschiedenen

sprawdzania, jakie rezultaty dialogu mogą i powinny być ogłoszone w formie wiążącej władze kościelne; do starania się o dialog na tematy kontrowersyjne, zwłaszcza w kwestiach wiary i etyki, z którymi wiąże się niebezpieczeństwo podziału, i wspólne dyskutowanie nad takimi problemami w świetle Ewangelii (...)

Zobowiązujemy się do porozumienia się co do treści i celów naszej odpowiedzialności społecznej i do popierania możliwie całokształtu interesów i koncepcji Kościołów wobec cywilnych instytucji europejskich; do ochrony podstawowych wartości przed wszystkimi atakami; do sprzeciwu wobec wszelkiej próby instrumentalizacji Kościoła w celach etnicznych lub nacjonalistycznych (...)

Zobowiązujemy się do przeciwstawiania się wszelkiej formie nacjonalizmu, który prowadzi do ucisku innych narodów i mniejszości narodowych i do szukania rozwiązywania konfliktów bez użycia siły, do poprawy i umocnienia sytuacji i równości praw kobiet we wszystkich sferach życia i do popierania słusznej jedności między kobietami i mężczyznami w łonie Kościoła i społeczeństwa (...)

Zobowiązujemy się dalej rozwijać styl życia, w którym w przeciwieństwie do dominacji logiki ekonomicznej i pędu do konsumpcji, przywiązujemy

kościelnych Ebenen gewissenhaft und intensiv fortzusetzen sowie zu prüfen, was zu den Dialogergebnissen kirchenamtlich verbindlich erklärt werden kann und soll;

- bei Kontroversen, besonders wenn bei Fragen des Glaubens und der Ethik eine Spaltung droht, das Gespräch zu suchen und diese Fragen gemeinsam im Licht des Evangeliums zu erörtern.

Wir verpflichten uns,

- uns über Inhalte und Ziele unserer sozialen Verantwortung miteinander zu verständigen und die Anliegen und Visionen der Kirchen gegenüber den säkularen europäischen Institutionen möglichst gemeinsam zu vertreten;
- die Grundwerte gegenüber allen Eingriffen zu verteidigen;
- jedem Versuch zu widerstehen, Religion und Kirche für ethnische oder nationalistische Zwecke zu missbrauchen.

Wir verpflichten uns,

- jeder Form von Nationalismus entgegenzutreten, die zur Unterdrückung anderer Völker und nationaler Minderheiten führt und uns für gewaltfreie Lösungen einzusetzen;
- die Stellung und Gleichberechtigung der Frauen in allen Lebensbereichen zu stärken sowie die gerechte Gemeinschaft von Frauen und Männern in Kirche und Gesellschaft zu fördern.

Wir verpflichten uns,

- einen Lebensstil weiter zu entwickeln, bei dem wir gegen die Herrschaft von ökonomischen Zwängen und von Konsum-

my znaczenie do jakości życia odpowiedzialnego; popierać organizacje środowiskowe Kościołów i sieci ekumeniczne, które biorą na siebie odpowiedzialność za ochronę dzieła stworzenia (...)

Zobowiązujemy się do sprzeciwu wobec wszelkich form antysemityzmu i antyjudajizmu w Kościele i społeczeństwie; do szukania i intensyfikacji na wszystkich szczeblach dialogu z naszymi siostrami i naszymi braćmi Żydami (...)

Zobowiązujemy się do traktowania muzułmanów z szacunkiem; do współpracy z muzułmanami w zakresie wspólnie interesujących nas tematów (...)

Zobowiązujemy się uznawać wolność religijną oraz sumienia osób i wspólnot, i postępować tak, żeby one, indywidualnie i wspólnotowe, prywatnie i publicznie mogły praktykować własną religię lub światopogląd w poszanowaniu obowiązującego prawa; być otwarci do dialogu z wszystkimi osobami dobrej woli, dążenia wraz z nimi do wspólnych celów i dawania wobec nich świadectwa wierze chrześcijańskiej (...)

zwängen auf verantwortbare und nachhaltige Lebensqualität Wert legen;

- die kirchlichen Umweltorganisationen und ökumenischen Netzwerke bei ihrer Verantwortung für die Bewahrung der Schöpfung zu unterstützen.

Wir verpflichten uns

- allen Formen von Antisemitismus und Antijudaismus in Kirche und Gesellschaft entgegenzutreten;
- auf allen Ebenen den Dialog mit unseren jüdischen Geschwistern zu suchen und zu intensivieren.

Wir verpflichten uns,

- den Muslimen mit Wertschätzung zu begegnen;
- bei gemeinsamen Anliegen mit Muslimen zusammenzuarbeiten.

Wir verpflichten uns,

- die Religions- und Gewissensfreiheit von Menschen und Gemeinschaften anzuerkennen und dafür einzutreten, dass sie individuell und gemeinschaftlich, privat und öffentlich ihre Religion oder Weltanschauung im Rahmen des geltenden Rechtes praktizieren dürfen;
- für das Gespräch mit allen Menschen guten Willens offen zu sein, gemeinsame Anliegen mit ihnen zu verfolgen und ihnen den christlichen Glauben zu bezeugen.

Porta fidei

Sercem przyjęta wiara prowadzi do usprawiedliwienia ...

(Rz 10, 10)

papieża Benedykta XVI na Rok Wiary przeżywany w Kościele rzymsko – katolickim w 2012/2013r. z okazji 50 rocznicy Sobory Watykańskiego II oraz 20 rocznicy opublikowania Katechizmu Kościoła Katolickiego.

(...) Nie przypadkiem w pierwszych wiekach chrześcijanie musieli nauczyć się Credo na pamięć. Było ono ich codzienną modlitwą, aby nie zapomnieć o zobowiązaniu przyjętym wraz ze chrztem. Słowami pełnymi znaczenia przypomina o tym św. Augustyn, kiedy w jednej z homilii (...) mówi: „Symbol świętej tajemnicy, który otrzymaliście wszyscy razem i który wyznaliście jeden po drugim, jest słowami, na których opiera się, jak na stałym fundamencie, wiara Matki-Kościoła, a fundamentem tym jest Chrystus Pan ... Otrzymaliście więc i powtarzaliście to, co wiernie powinniście naśladować, co w duszy i sercu zawsze powinniście przechowywać, co powinniście na łóżach waszych odmawiać, o czym myślicie na placach i miejscach publicznych, o czym także i podczas posiłków waszych nie zapominajcie, strzeżcie tego w sercu, chociaż ciało zasypia“ (p. 9). „Sercem przyjęta wiara prowadzi do usprawiedliwienia, a wyznawanie jej ustami – do zbawienia“ (Rz 10, 10). Serce wskazuje, że pierwszy akt, którym dochodzi się do wiary jest darem Boga i działaniem łaski, która przekształca osobę aż do głębi jej serca (...) znajomość treści, w które należy wierzyć nie wy-

Porta Fidei

Papst Benedikt XVI.

Nicht zufällig waren die Christen in den ersten Jahrhunderten angehalten, das Credo auswendig zu lernen. Das diente ihnen als tägliches Gebet, um die mit der Taufe übernommene Verpflichtung nicht zu vergessen. Mit bedeutungsvollen Worten erinnert der heilige Augustinus daran, wenn er in einer Predigt über die *redditio symboli* – die Übergabe des Credo – sagt: „Das Symbolum des heiligen Geheimnisses, das ihr alle gemeinsam empfangen und das ihr heute einzeln wiedergegeben habt, sind die Worte, auf die der Glaube der Mutter Kirche fest gegründet ist, über dem sicheren Fundament, das Christus, der Herr, ist. Ihr habt es also empfangen und wiedergegeben, aber im Geist müsst ihr es immer gegenwärtig halten, ihr müsst es im Bett wiederholen, auf den Plätzen darüber nachdenken und es während der Mahlzeiten nicht vergessen; und selbst wenn euer Leib schläft, muss euer Herz in ihm wachen.“

„Wer mit dem Herzen glaubt und mit dem Mund bekennt ...“ (Röm 10,10). Das Herz zeigt an, dass der erste Schritt, mit dem man zum Glauben kommt, eine Gabe Gottes und ein Akt der Gnade ist, die wirkt und den Menschen bis ins Innerste verwandelt.

Mit dem Mund bekennen bedeutet seinerseits, dass der Glaube ein öffentliches Zeugnis und Engagement einschließt. Der

starca, jeżeli następnie to serce, autentyczne sanktuarium człowieka, nie jest otwarte na łaskę, która pozwala mieć oczy, aby spoglądać na głębię i zrozumieć, że to, co zostało przepowiedziane jest Słowem Bożym.

Z kolei „wyznawać ustami“ wskazuje, że wiara oznacza zaangażowania i publiczne świadectwo. Chrześcijanin nigdy nie może myśleć, że wiara jest sprawą prywatną. Wiara jest decyzją na to, żeby być z Panem, aby z Nim żyć. To „bycie z Nim“ wprowadza do zrozumienia powodów, dla których się wierzy. Wiara, właśnie dlatego, że jest aktem wolności, wymaga również odpowiedzialności społecznej za to, w co się wierzy. Kościół w dniu Pięćdziesiątnicy ukazuje z całą oczywistością ów wymiar publiczny wiary i głoszenia jej bez lęku każdej osobie. Jest to dar Ducha Świętego, który uzdalnia do misji i umacnia nasze świadectwo, czyniąc je śmiałym i odważnym. Samo wyznanie wiary jest aktem zarówno osobistym jak i wspólnotowym. Pierwszym podmiotem wiary jest faktycznie Kościół. W wierze wspólnoty chrześcijańskiej każdy otrzymuje chrzest, skuteczny znak wejścia do ludu wierzących, aby zyskać zbawienie (...)

Jak można dostrzec znajomość treści wiary jest istotna, by wydać swą zgodę, to znaczy, aby w pełni, rozumem i wolą zgadzać się z tym, co proponuje Kościół. Znajomość wiary wprowadza w pełni tajemnicę zbawczej objawionej przez Boga. Udzielona zgoda oznacza więc, że kiedy się wierzy, w sposób wolny przyjmuje się całą tajemnicę wiary, bo gwarantem jej prawdy jest sam Bóg, który objawia się i pozwala poznać swą tajemnicę miłości (p. 10).

Christ darf niemals meinen, glauben sei eine Privatsache. Der Glaube ist die Entscheidung, beim Herrn zu sein und mit ihm zu leben. Dieses „Bei-ihm-Sein“ führt in das Verständnis der Gründe ein, warum man glaubt. Gerade weil der Glaube ein Akt der Freiheit ist, erfordert er auch die gesellschaftliche Verantwortung für das, was man glaubt. Am Pfingsttag zeigt die Kirche in aller Deutlichkeit diese öffentliche Dimension, das heißt zu glauben und den eigenen Glauben furchtlos allen Menschen zu verkünden.

Es ist die Gabe des Heiligen Geistes, der zur Mission befähigt und unser Zeugnis stärkt, indem er es freimütig und mutig sein lässt.

Das Bekenntnis des Glaubens selbst ist ein persönlicher und zugleich gemeinschaftlicher Akt. Der erste Träger des Glaubens ist nämlich die Kirche. Im Glauben der christlichen Gemeinde empfängt jeder die Taufe, das wirksame Zeichen der Eingliederung in das Volk der Gläubigen, um das Heil zu erlangen.

Wie man feststellen kann, ist die Kenntnis der Glaubensinhalte wesentlich, um die eigene Zustimmung zu geben, das heißt um sich dem, was von der Kirche vorlegt wird, mit Verstand und Willen völlig anzuschließen. Die Kenntnis des Glaubens führt in das Ganze des von Gott offenbarten Heilsgeheimnisses ein. Die gegebene Zustimmung schließt also ein, dass man, wenn man glaubt, freiwillig das gesamte Glaubensgeheimnis annimmt, denn der Bürge für seine Wahrheit ist Gott selbst, der sich offenbart und es ermöglicht, sein Geheimnis der Liebe zu erkennen.

List do Diogeneta

Część listu nieznanego autora z II wieku o zasadach życia chrześcijańskiego skierowany do poganina o imieniu Diogenet.

Chrześcijanie nie odróżniają się od innych ludzi ani jakimś specjalnym terytorium, ani językiem, ani zwyczajami.

Nie zamieszkują osobnych miast, nie mają własnego języka, nie prowadzą jakiegось osobliwego trybu życia.

Ich nauka nie jest owocem refleksji, czy poszukiwań filozofów goniących ustawicznie za nowościami.

Nie wyznają oni, jak wielu innych żadnego systemu filozoficznego.

Mieszkają w miastach greckich, jak i barbarzyńskich, jak komu wypadnie,

i mimo, że w ubiorze, jedzeniu i we wszystkich innych sprawach idą za zwyczajami miejscowymi, prowadzą tryb życia cudowny i jak to wielu wyznaje, niewiarygodny.

Mieszkają w swojej ojczyźnie, ale jakby byli cudzoziemcami.

Wykonują wszystkie obowiązki dobrego obywatela i nie uchylają się od żadnych ciężarów, ale czynią to, jakby byli przyjeźdźcami gośćmi. Każda obca ziemia jest dla nich ojczyzną, każda ojczyzna jest dla nich obcą ziemią.

Tak, jak wszyscy żenią się, wychodzą za mąż, rodzą dzieci, ale nigdy nie zabijają nowego życia.

Mają wspólnotę dóbr, a nie łoża.

Żyją w ciele, ale nie według ciała.

Żyją na ziemi, ale czują się obywatelami nieba.

Brief an Diogenes

Auszug aus dem Brief eines unbekanntenen Autors aus dem II. Jh. über die Grundsätze des christlichen Lebens, geschrieben an einen Heiden namens Diogenes.

Christen unterscheiden sich nicht von anderen Menschen, weder durch ein besonderes Territorium noch durch Sprache oder durch Sitten. Sie bewohnen keine besonderen Städte, haben keine eigene Sprache und führen kein besonderes Leben. Ihre Lehre ist kein Ergebnis von Reflektionen oder von Philosophen, die immer nach Neuem suchen. Sie bekennen nicht wie andere irgendein philosophisches System. Sie wohnen in griechischen Städten, so wie die Heiden, wie es ihnen zukommt und obwohl sie in Kleidung, Essen und allen anderen Dingen den örtlichen Gegebenheiten angepasst sind, führen sie ein wunderbares Leben, wie es vielen als unglaublich scheint. Sie wohnen in ihrem Vaterland als wären sie Fremde. Sie erfüllen alle Bürgerpflichten und lassen sich durch keine Lasten beugen, machen das aber so, als wären sie nur zeitweise Gäste. Jedes fremde Land ist ihnen Heimat, jede Heimat ist für sie wie fremdes Land. So wie alle heiraten sie, gebären Kinder und zerstören niemals neues Leben. Sie haben Gütergemeinschaft, aber keine Lager. Sie leben im Leib, aber nicht nach dem Leib. Sie leben auf der Erde, fühlen sich aber als Bürger des Himmels. Sie gehorchen dem irdischen Recht, aber ihre Lebensweise erhebt sie über alles Recht. Sie lieben alle, aber alle hassen sie. Sie sind unbekannt, aber es werden unablässig Urteile über sie gefällt. Sie werden in den Tod ge-

Są posłuszni ziemskim prawom, ale ich sposób życia wynosi ich ponad wszelkie prawo Kochają wszystkich, a wszyscy ich nienawidzą.

Są nieznanani, a jednak ustawicznie padają na nich wyroki. Po-
syła się ich na śmierć, a oni w niej otrzymują życie.

Są ubogimi, a ubogającymi wszystkich. Brak im wszystkiego,
a obfitują we wszystkie dobra.

Są pogardzani, a oni uważają to za tytuł chwały. Szkaluje się
ich na wszelkie sposoby, jednak przyznaje się im ustawicznie
rację.

Gdy wyrządza się im krzywdę, oni błogosławią. Gdy traktowani
są haniebnie, odpowiadają z szacunkiem.

Mimo, że czynią dobrze, karze się ich, jakby byli złoczyńcami.

Gdy muszą znosić karę, cieszą się, jakby im ktoś dawał życie.

Żydzi ustawicznie toczą z nimi wojnę, poganie ich prześladują,
ale ci, którzy ich nienawidzą, nie potrafią powiedzieć, jaki jest
powód ich wrogości.

Słowem: chrześcijanie są dla świata tym, czym dusza dla ciała.

Bóg ich umieścił w tym zaszczytnym miejscu i oni nie mogą
stamtąd zdezerterować.

Nawrócenie w drodze do Damaszku – Caravaggio (1571 – 1610)

schickt, aber sie erhalten durch ihn das Leben. Sie sind arm,
machen aber alle reich. Sie haben Mangel an allem, werden
aber mit allem Guten erfüllt. Sie werden verachtet, sie aber las-
sen es sich zur Ehre gereichen. Sie werden in jeder Weise ver-
unglimpft, jedoch wird ihnen unablässig ihr Grund anerkannt.
Wenn ihnen Unrecht geschieht, segnen sie. Wenn sie schänd-
lich behandelt werden, antworten sie mit Achtung. Obwohl sie
Gutes tun, werden sie bestraft wie Übeltäter. Wenn sie eine
Strafe erleiden müssen, freuen sie sich, als ob ihnen jemand
das Leben gegeben hätte. Die Juden sind mit ihnen dauernd
im Krieg, die Heiden verfolgen sie, aber die, die sie hassen,
können nicht sagen, was der Grund ihrer Feindschaft ist. Mit
einem Wort: Christen sind für die Welt das, was die Seele für
den Leib ist. Gott hat sie auf diesen Ehrenplatz gesetzt und sie
können von dort nicht desertieren.

*Bekehrung auf dem Weg
nach Damaskus.
Caravaggio 1571 – 1610*

Portret człowieka Kościoła

Agata Skotnicka – teolog, nauczyciel religii, doktorantka teologii ekumenicznej na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, sekretarz Polsko – Niemieckiej Pielgrzymki Ekumenicznej Szlakiem Ottona III.

Jeżus mówi: Nie sąǳcie, abyście nie byli sąǳeni (Mt 7, 1). Dlatego ten, kto wierzy w Kościół, dobre czyny bliźnich rozgłasza wśród ludzi, a o złych opowiada tylko Bogu. Modli się też za kapłanów, którzy nie potrafią być pasterzami według Serca Jezusowego.

Jeżus mówi: Jeśli kto chce iść za mną, niech się zaprze samego siebie, niech weźmie swój krzyż i niech Mnie naśladuje (Łk 9, 23). Dlatego ten, kto wierzy w Kościół, oczyszcza swoją pamięć z doznanych krzywd, życiowych niepowodzeń lub cudzej małości, a innych nawraca cierpliwą miłością i codzienną ofiarą z siebie.

Jeżus mówi: Kto by się stał powodem grzechu dla jednego z tych małych, którzy wierzą, temu byłoby lepiej uwiązać kamień młyński u szyi i wrzucić go w morze (Mk 9, 42). Dlatego ten, kto wierzy w Kościół, wszędzie, gdzie się pojawia, wprowadza klimat zgody i jedności. Jest także wiarygodny, bo jego czyny nie zaprzeczają wyznawanym wartościom i zasadom.

Porträt des Menschen der Kirche.

Agata Skotnicka. Theologin, Religionslehrerin, Doktorandin der ökumenischen Theologie an der Kardinal-Stefan- Wyszyński-Universität in Warschau, Sekretärin des Polnisch-Deutschen Ökumenischen Pilgerwegs in den Spuren von Kaiser Otto III.

Jeżus spricht: Richtet nicht, damit ihr nicht gerichtet werdet (Mt. 7, 1). Darum wird der, der an die Kirche glaubt, das Gute den Leuten weitersagen, aber Schlechtes spricht er nur vor Gott aus. Er betet auch für die Pfarrer, die nicht vermögen Hirten gemäss dem Herzen Jesu zu sein.

Jeżus spricht: Wer mir folgen will, der verleugne sich selbst und nehme sein Kreuz auf sich täglich und folge mir nach (Lk. 9, 23). Darum wird der, der an die Kirche glaubt, sein Gedächtnis frei machen von erfahrenem Unrecht, Misserfolgen und wunderlichen Kleinigkeiten, anderen sich aber zuwenden mit geduldiger Liebe und täglicher Aufopferung.

Jeżus spricht: Wer einen dieser Kleinen, die an mich glauben, zum Abfall verführt, für den wäre es besser, dass ihm ein Mühlstein an den Hals gehängt und er ins Meer geworfen würde (Mk. 9, 42). Darum wird der, der an die Kirche glaubt, überall wo er auftaucht, eine Atmosphäre des Einvernehmens und der Einigkeit herbeiführen. Er ist glaubwürdig, denn was er tut widerspricht nicht den erklärten Werten und Grundsätzen.

Jezus mówi: Moją matką i moimi braćmi są ci, którzy słuchają słowa Bożego i wypełniają je (Łk 8, 21). Dlatego ten, kto wierzy w Kościół, wykorzystuje wszelkie dostępne środki (np. prasa religijna, książki, Internet, rozmowa z kompetentnymi osobami, katecheza ...), aby co raz lepiej rozumieć tekst Pisma Świętego i żyje tak, aby nie przeszkadzać Bogu w realizacji Jego „Bożych planów“.

Jezus mówi: Wszystko, co uczyniliście jednemu z tych braci moich najmniejszych, Mnieście uczynili (Mt 25, 40). Dlatego ten, kto wierzy w Kościół, kochając innych, zapomina o sobie, a rękę częściej wyciąga, by dawać, niż by brać.

Jezus mówi: Kto Mnie zobaczył, zobaczył także i Ojca (J 14, 9). Dlatego ten, kto wierzy w Kościół, wierzy także, że nic nie dzieje się przez przypadek, bo Bóg trzyma rękę na pulsie każdego ludzkiego życia. Jest również optymistą, ponieważ patrzy na ludzi i świat oczami Boga.

Jezus mówi: Nie ma (...) nic ukrytego, co by nie miało być ujawnione, ani nic tajemnego, co by nie było poznane i na jaw nie wyszło (Łk 8, 17). Dlatego ten, kto wierzy w Kościół, spowiada się z zaniedbanego dobra i walczy z przyczynami najczęściej powtarzanych grzechów.

Jezus mówi: Płaczcie raczej nad sobą i nad waszymi dziećmi (Łk 23,28). Dlatego ten, kto wierzy

Jesus spricht: Meine Mutter und meine Brüder sind diese, die Gottes Wort hören und tun (Lk. 8, 21). Darum wird der, der an die Kirche glaubt, alle verfügbaren Mittel (z. B. religiöse Presse, Bücher, Internet, Gespräche mit kompetenten Personen, Katechesen ...) nutzen, um immer besser die Heilige Schrift zu verstehen und so zu leben, um Gott nicht in seinem „göttlichen Plan“ zu hindern.

Jesus spricht: Was ihr getan habt einem von diesen meinen geringsten Brüdern, das habt ihr mir getan (Mt. 25, 40). Darum wird der, der an die Kirche glaubt, andere lieben, sich selbst vergessen und die Hand ausstrecken, öfter um zu geben als um zu nehmen.

Jesus spricht: Wer mich sieht, der sieht den Vater (Joh. 14, 9). Darum wird der, der an die Kirche glaubt, auch glauben, dass nichts aus Zufall geschieht, denn Gott hält seine Hand an den Puls jedes menschlichen Lebens. Er ist ein Optimist, denn er schaut auf die Menschen und in die Welt mit den Augen Gottes.

Jesus spricht: Es ist nichts verborgen, was nicht offenbar werden soll, auch nichts geheim, was nicht bekannt und an den Tag kommen soll (Lk. 8, 17). Darum wird der, der an die Kirche glaubt, die Unterlassung des Guten beichten und mit den Gründen der am meisten wiederholten Sünden kämpfen.

Jesus spricht: Weint über euch selbst und über eure Kinder (Lk. 23, 28). Darum wird der, der an die Kirche glaubt, mit der

w Kościół, zmienianie świata na lepsze zaczyna od samego siebie. Bierze też odpowiedzialność za jakość duchowego życia swoich bliźnich.

Jezus mówi: Kto z was jest bez grzechu, niech pierwszy rzuci (...) kamień (J 8, 7). Dlatego ten, kto wierzy w Kościół, częściej robi rachunek sumienia sobie, niż innym, a rękę podnosi na bliźniego tylko po to, aby mu błogosławić.

Jezus mówi: Temu, kto chce prawować się z tobą i wziąć twoją szatę, odstąp i płaszcz! (Mt 5, 40). Dlatego ten, kto wierzy w Kościół, bardziej przejmuje się cudzym błędzeniem, niż własną krzywdą i daje z siebie więcej, niż od niego wymagają.

Jezus mówi: Weźcie moje jarzmo na siebie i ucztujcie się ode Mnie, bo jestem cichy i pokorny sercem[...] (Mt 11, 29). Dlatego ten, kto wierzy w Kościół, zło, wobec którego czuje się bezradny, przemienia modlitwą i postem, a zamiast uderzać w słabości innych, udowadnia im, że są wielcy w oczach Boga.

Jezus mówi: (...) A Ja, gdy zostanę nad ziemię wywyższony, przyciągnę wszystkich do siebie (J 12, 32). Dlatego ten, kto wierzy w Kościół, przyjmuje z otwartymi ramionami każdego, kto prosi o pomoc. Jest także dla innych wzorem do naśladowania.

Veränderung der Welt am besten bei sich selbst beginnen. Er sieht sich auch verantwortlich für die Qualität des geistlichen Lebens seiner Nächsten.

Jesus spricht: Wer unter euch ohne Sünde ist, der werfe den ersten Stein auf sie (Joh. 8, 7). Darum wird der, der an die Kirche glaubt, häufiger als andere sein Gewissen prüfen und seine Hand gegen seinen Nächsten nur erheben, um ihn zu segnen.

Jesus spricht: Wenn jemand mit dir rechten will und dir deinen Rock nehmen, dem lass auch den Mantel (Mt. 5, 40). Darum wird der, der an die Kirche glaubt, sich mehr den wunderlichen Irrtümern annehmen als des eigenen Unrechts und gibt von sich mehr, als von ihm verlangt wird.

Jesus spricht: Nehmt auf euch mein Joch und lernt von mir; denn ich bin sanftmütig und von Herzen demütig (Mt. 11, 29). Darum wird der, der an die Kirche glaubt, das Böse, das ihn ratlos macht, mit Gebet und Fasten verwandeln und anstatt die Schwäche anderer zu bekämpfen ihnen zeigen, dass sie in den Augen Gottes groß sind.

Jesus spricht: Wenn ich erhöht werde von der Erde, so will ich alle zu mir ziehen (Joh. 12, 32). Darum wird der, der an die Kirche glaubt, jeden mit offenen Armen annehmen, der um Hilfe bittet. Für andere ist er ein Beispiel der Nachfolge.

Jezus mówi: Jeżeli nie będziecie spożywali ciała Syna Człowieczego (...) nie będziecie mieli życia w sobie (J 6, 53). Dlatego ten, kto wierzy w Kościół, jest w stanie przyjmować Eucharystię na każdej Mszy Świętej, a także czyta, ogląda i słucha rzeczy, dzięki którym staje się lepszy oraz mądrzejszy.

Jezus mówi: W domu Ojca mego jest mieszkań wiele (J 14, 2). Dlatego ten, kto wierzy w Kościół, traktuje wierzących, myślących i czujących inaczej, niż on jako wyzwanie, by kochać bardziej oraz dobrze życzy zarówno przyjaciołom, jak i wrogom.

Na początku Bóg stworzył niebo i ziemię ...

Apel Kościołów w Polsce o ochronę stworzenia – ekumeniczny dokument podpisany w Warszawie 16 stycznia 2013 roku przez przedstawicieli chrześcijan zrzeszonych w Polskiej Radzie Ekumenicznej oraz Kościół Katolicki w Polsce.

Drodzy Bracia i Siostry!

Kierujemy do Was ekumeniczny list, który jest apelem i prośbą o zachowanie stworzenia jako dzieła Bożego. „Na początku Bóg stworzył niebo i ziemię“ (Rdz 1,1) – tymi uroczystymi słowami zaczyna się Pismo Święte. Świat nie powstał w wyniku ślepego przypadku, lecz z woli kochającego i mądrego Boga, podobnie jak człowiek, którego „Bóg stworzył na swój obraz“ (por. Rdz

Jesus spricht: Wenn ihr nicht das Fleisch des Menschensohns esst und sein Blut trinkt, so habt ihr kein Leben in euch (Joh. 6, 53). Darum wird der, der an die Kirche glaubt, in der Lage sein, die Eucharistie während jeder Hlg. Messe zu genießen und liest, sieht und hört Dinge, dank derer er besser und klüger wird.

Jesus spricht: In meines Vaters Hause sind viele Wohnungen (Joh. 14, 2). Darum wird der, der an die Kirche glaubt, die Gläubigen und die Andersdenkenden und –fühlenden als Herausforderung dazu behandeln, um mehr zu lieben und Gutes zu wünschen, gleichermaßen, ob Freund oder Feind.

Am Anfang schuf Gott Himmel und Erde

Appell der Kirchen in Polen zur Bewahrung der Schöpfung. Ein ökumenisches Dokument, das in Warschau am 16. Januar 2013 durch Vertreter der im Polnischen Ökumenischen Rat versammelten Kirchen sowie die Katholische Kirche in Polen unterzeichnet wurde.

Liebe Brüder und Schwestern!

Wir richten an Euch diesen ökumenischen Brief, der ein Appell ist und eine Bitte um die Bewahrung der Schöpfung als eines Gotteswerkes. „Am Anfang schuf Gott Himmel und Erde“ (Gen. 1, 1), mit diesen feierlichen Worten beginnt die Heilige Schrift. Die Welt ist nicht auf Grund eines blinden Zufalls entstanden, sondern aus dem Willen des liebenden und klugen

1,27). Potem, jak stwierdza Pismo, „Pan Bóg wziął człowieka i umieścił go w ogrodzie Eden, aby uprawiał go i doglądał“ (Rdz 2,15). Stwórca zaprasza człowieka do współpracy w trosce o swoje dzieło, służące wszystkim żywym istotom. Każda chrześcijańska tradycja podaje przykłady wybitnych ludzi, którzy z miłością traktowali całe Boże stworzenie. Niestety, nie zawsze jesteśmy wierni temu wezwaniu. Produujemy góry śmieci, trującą żywność, wycinamy lasy, otaczamy się światem z plastiku. Oślepienie żądzą zysku sprawia, że czyste strumienie zamieniamy w trujące ścieki, a bujne lasy i łąny zboża w jałową i pustą ziemię, zaś cuda natury w zwały betonu. Żyjemy tak jakbyśmy byli ostatnim pokoleniem, które zamieszkuje Ziemię. Ochrona środowiska to nie tylko techniczny problem równowagi ekologicznej, ale także problem moralny i duchowy współczesnego człowieka, który zapomina, że on sam i świat są Bożym stworzeniem. Wielu chrześcijan na całym świecie angażuje się w konkretne programy służące ochronie Bożego stworzenia. Do najbardziej znanych należą projekty zarządzania budynkami w celu zmniejszenia zużycia energii elektrycznej i cieplnej, a także zmniejszenia produkcji odpadów, odzysku surowców, kompostowania itp. Bracia i Siostry, trzeba propagować tę wrażliwość! Ufamy, że nasz apel spowoduje, że ludzie wierzący wpłyną na swoje otoczenie, by zlikwidować szkodliwe działania, takie jak wywożenie śmieci do lasu czy bezmyślne zaśmiecanie ulic, dróg i pól. Nasz apel kierujemy także do władz państwowych i samorządowych. Wyrażamy troskę w kwestii prywatyzacji i komercjalizacji zasobów wody i przestrzeni publicznej. Zachęcamy do

Gottes, ebenso wie der Mensch, den „Gott schuf zu seinem Ebenbild“ (vgl. Gen. 1, 27). Danach, so schreibt die Schrift, „nahm Gott den Menschen und setzte ihn in den Garten Eden, dass er ihn bebaute und bewahrte“ (Gen. 2, 15). Der Schöpfer lädt den Menschen zur Zusammenarbeit in der Sorge um sein Werk ein, das allen lebenden Wesen dient. Jede christliche Tradition kennt Beispiele von hervorragenden Menschen, die die ganze Schöpfung Gottes mit Liebe behandelt haben. Leider sind wir nicht immer dieser Aufforderung treu. Wir produzieren Berge von Müll, vergiften Lebensmittel, holzen Wälder ab, umgeben uns mit einer Welt aus Plastik. Blinde Gewinnsucht bewirkt, dass saubere Ströme sich verwandeln in giftige Flüsse und herrliche Wälder und Getreidefluren in kahle und leere Erde, die Wunder der Natur in Mauern von Beton. Wir leben so, als wären wir die letzte Generation, die die Erde bewohnt. Der Umweltschutz ist nicht nur ein technisches Problem des ökologischen Gleichgewichts, sondern auch ein moralisches und geistliches Problem des modernen Menschen, der vergessen hat, dass er selbst und die Welt Gottes Schöpfung ist. Viele Christen auf der ganzen Welt engagieren sich mit konkreten Programmen, die dem Schutz der Schöpfung Gottes dienen. Zu den bekanntesten gehören Projekte der Hausbewirtschaftung mit dem Ziel den Verbrauch an elektrischer und Wärmeenergie zu verringern und ebenso zur Verringerung der Abfallproduktion und des Verbrauchs von Rohstoffen, Kompostierungen usw. Brüder und Schwestern, solche Aufmerksamkeit muss propagiert werden! Wir vertrauen darauf, dass unser Appell bewirkt, dass gläubige Menschen Einfluss auf ihre Umgebung nehmen, um schädliches Verhalten

kształtowania takiej polityki społecznej, która promuje bezpieczne przetwarzanie i utylizację trujących odpadów. Wzywamy przede wszystkim do:

- redukcji odpadów miejskich, odzyskiwania i utylizacji wysypisk śmieci, oczyszczania powietrza, wody i gleby;
- ochrony lasów oraz zagrożonych gatunków roślin i innych skarbów przyrody, do odtwarzania ekosystemów;
- stosowania technologii ekologicznych w przetwarzaniu i konserwacji żywności oraz produkcji opakowań;
- opracowania umów międzynarodowych dotyczących sprawiedliwego wykorzystywania zasobów morskich, które nie doprowadzą do zachwiania równowagi ekologicznej.

Przez zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa i zesłanie Ducha Świętego Bóg objawił, że przewyżcza wszelkie zepsucie i śmierć. Chrześcijanin jest wezwany do ukazania swej wiary w Boga, Stwórcę i Pana wszechświata przez swe czyny. Dlatego zabiegamy o ochronę życia człowieka od samego poczęcia i o respektowanie jego godności. Apelujemy o wspieranie takiej polityki społecznej, która pozwala na krzewienie życia wszędzie tam, gdzie radykalnie zmniejsza się przyrost naturalny. Świat potrzebuje takiego świadectwa nie tylko tych nielicznych, zaangażowanych w ochronę środowiska, ale wszystkich uczniów Chrystusa. W zrozumieniu tych procesów pomocną dla chrześcijan może stać się dynamicznie rozwijająca się refleksja biblijna i teologiczna na temat stworzenia. Nasze wspólne działania winny wyrażać prawdę o potrzebie roztropnego i umiarkowanego postępowania we wszystkim, co jest związane z naszym środowiskiem. Mądra asceza wyraża się unikaniem nadmiernej konsumpcji, odpowiedzialnym korzystaniem z

zu liquidieren, solche wie Verbringung von Müll in die Wälder oder gedankenloses Verschmutzen der Straßen, Wege und Felder.

Unseren Appell richten wir ebenso an die staatlichen und kommunalen Behörden. Wir drücken unsere Sorge darüber aus, dass die Wasservorräte und die öffentliche Umgebung privatisiert und kommerzialisiert werden sollen. Wir ermuntern zu einer solchen Gesellschaftspolitik, die eine sichere Umwandlung und Abfallverwertung von giftigen Abfällen befördert. Wir fordern insbesondere auf zu:

- Reduktion von kommunalen Abfällen, die Wiedererlangung und Bewirtschaftung öffentlicher Abfallplätze, die Reinigung der Luft, des Wassers und des Bodens;
- Schutz der Wälder sowie gefährdeter Gattungen von Pflanzen und anderen Schätzen der Natur, Regeneration von Ökosystemen;
- Anwendung von ökologischen Technologien bei der Verarbeitung und Konservierung von Lebensmitteln sowie der Produktion von Verpackungen;
- Ausarbeitung von internationalen Verträgen zur gerechten Nutzung der Meeresvorräte, die nicht zur Gefährdung des ökologischen Gleichgewichts führen.

Durch die Auferstehung Jesu Christi und die Aussendung des Heiligen Geistes hat Gott gezeigt, dass er alles Verderben und den Tod besiegt. Ein Christ ist gerufen seinen Glauben an Gott, den Schöpfer und Herrn der Welt durch seine Taten zu zeigen. Darum kümmern wir uns um den Schutz des menschlichen Lebens von der Empfängnis an und um die Respektierung seiner Würde. Wir appellieren um Unterstützung für ei-

dóbr naturalnych oraz rezygnacją z produkowania i gromadzenia nadmiaru przedmiotów i opakowań. Jednym z jej przejawów jest coraz bardziej zapominany post, który jako samoograniczenie własnych pożądań, staje się narzędziem duchowej przemiany i pomocy potrzebującym. Zlecone nam przez Stwórcę zadanie panowania nad rzeczami służy temu, aby nie zapanowały one nad nami. Bracia i Siostry, żyjąc dzisiaj, pomyślny o jutrze. Pomyślny o tym, że my i całe stworzenie jesteśmy powołani do życia w rzeczywistości opisanej w ostatniej księdze Biblii jako „nowe niebiosa i nowa ziemia“ (Ap 21,1). Dlatego codziennie dokonujemy odpowiedzialnych wyborów oszczędzających energię i zasoby ziemi oraz szanujmy wszystko, co żyje. Nawet niewielkie, ale konsekwentne działania przyniosą ogromny skutek w ochronie całego stworzenia, które, jak czytamy w pierwszej księdze Pisma Świętego, „Bóg uczynił bardzo dobre“ (por. Rdz 1,31).

ne solche Gesellschaftspolitik, die es erlaubt überall dort das Leben zu vermehren, wo radikal der natürliche Zuwachs verringert wird. Die Welt braucht ein solches Zeugnis nicht nur der unzähligen im Umweltschutz Engagierten, sondern aller, die Christus nachfolgen. Im Verständnis dieser Prozesse kann eine dynamisch sich entwickelnde biblische und theologische Reflektion zum Schöpfungsthema eine Hilfe für die Christen sein. Unser gemeinsames Wirken soll die Wahrheit um den Bedarf an einem besonnenen und angemessenen Umgang mit allem, was mit unserer Umwelt verbunden ist, ausdrücken. Eine kluge Askese drückt sich im Vermeiden unmäßigen Konsums aus, einem verantwortlichen Gebrauch der natürlichen Güter sowie auf die Produktion und übermäßige Anhäufung von Dingen und Verpackungen zu verzichten. Eine der Erscheinungen ist das immer häufiger vergessene Fasten, das als eine Selbstbegrenzung der eigenen Bedürfnisse ein geistliches Instrument zur Veränderung und zur Hilfe für Bedürftige ist. Die durch den Schöpfer übertragene Aufgabe über die Dinge zu herrschen soll dazu dienen, dass diese nicht über uns herrschen. Brüder und Schwestern, wir leben heute und denken an morgen. Wir denken daran, dass wir und die ganze Schöpfung berufen sind zum Leben in der im letzten Buch der Bibel beschriebenen Wirklichkeit des „neuen Himmels und der neuen Erde“ (Offb. Joh. 21, 1). Darum werden wir täglich verantwortlich prüfen und wählen, um Energie und die Vorräte des Bodens zu sparen sowie alles zu achten, was lebt. Jedes noch so kleine, aber konsequente Wirken bringt eine riesige Wirkung zum Schutz der ganzen Schöpfung, die, wie wir im ersten Buch der Heiligen Schrift lesen, „Gott sehr gut gemacht hat“ (vgl. Gen. 1, 31).

Komentarz z Talmudu i Midraszu

(fragment)

Formalnie najbliższe słowom Jezusa jest jerozolimskie przysłowie, które pochodzi już z Jego czasów i przekazywane jest w dwojakiej postaci: „Solą pieniędzy jest niedostatek“. Raszi mówi: „Kto chce osolić swoje pieniądze, czyli kto chce spowodować, aby jego majątek zachował trwałość, ten winien je natychmiast rozdać jako jałmużnę; utrata majątku będzie jego trwałością. Solą pieniędzy jest dobroczynność“.

O samopoznaniu

Khalil Gibran, Prorok (1923)

Pewien mężczyzna rzekł: „Opowiedz nam o samopoznaniu“. A on odparł:
Wasze serca w milczeniu poznają tajemnice dni i nocy, lecz uszy wasze pragną słyszeć głos poznania serca. Chcielibyście słowami nazywać to, co od zawsze zna wasza myśl. Chcielibyście palcami dotykać nagiego wnętrza waszych snów. I dobre są wasze pragnienia. Ukryte źródło waszej duszy musi zmienić się w strumień i pobiec ku morzu, a skarb w głębiach waszych ukryty zostanie ukazany waszym oczom. Lecz nie próbujcie ważyć nieodkrytych skarbów i nie badajcie głębi waszego poznania, bo wnętrze wasze jak ocean bezkresne jest i niezmierzone.

Kommentar aus Talmud und Midrasch

(zur Stelle, Auszug)

Jesu Wort steht formell am nächsten ein jersusalemisches Sprichwort, das bereits aus der Zeit Jesu stammt und in zweifacher Fassung überliefert worden ist: „Das Salz des Geldes ist der Mangel.“ Dazu sagt Raschi: „Wer sein Geld salzen will, d. h. wer bewirken will, dass sein Vermögen Bestand behält, der lasse es immerfort zu Almosen in Verlust geraten; sein Verlust ist sein Bestand. Das Salz des Geldes ist die Wohltätigkeit.“

Von der Selbsterkenntnis

Khalil Gibran, Der Prophet (1923)

Und ein Mann sagte: Sprich zu uns von der Selbsterkenntnis. Und er antwortete und sagte: Euer Herz weiß schweigend die Geheimnisse der Tage und Nächte. Doch eure Ohren lechzen nach dem Klang des Wissens eures Herzens. Ihr möchtet in Worten erfahren, was ihr im Denken schon immer gewusst habt. Ihr möchtet mit euren Fingern den nackten Leib eurer Träume begreifen. Und das ist auch richtig so. Der verborgene Quellbrunnen eurer Seele muss unweigerlich steigen und murmelnd zum Meer fließen; und der Schatz eurer endlosen Tiefen möchte euren Augen offenbart werden.

Nie mówcie: „Znalazłem prawdę“, lecz: „Znalazłem część prawdy“.

Nie mówcie: „Odnalazłem drogę duszy“, lecz raczej: „Spotkałem duszę idącą moją drogą“. Bo dusza wieloma ścieżkami się przechadza. Nie chodzi prosto, nie rośnie jak trzcina. Dusza objawia swą pełnię jak kwiat lotosu, co powoli niezliczone płatki rozchyła.

Dzięki łasce Bożej w ogrodzie różanym cierń i róża stały się przyjaciółmi

Mevana Celaleddin Rumi (1207-1256), mistyk islamski
Z: *Divan-i Kebir*, wiersz nr 1172, przetłumaczony przez Sefik Cana

Popatrz na potęgę Boga. Pogodził miłość z miłującym i duszę z ziemskim ciałem.

Jak długo jeszcze będziesz osobno postrzegać jedno i drugie, dobro i zło? Pamiętaj o końcu, bo w grobie wszystko łączy się w jedno.

Jak długo jeszcze będziesz mówić, że jedno posiada znak i ślad, a drugie nie posiada?. Popatrz na tego, który wyznacza

Doch haltet keine Waage bereit, um eure unbekanntnen Schätze zu wägen;

und versucht nicht, die Tiefen eures Wissens mit Messstab oder Lotleine zu ergründen. Denn das Selbst ist ein Meer ohne Grenzen und Maß.

Sagt nicht: „Ich habe die Wahrheit gefunden“, sondern: „Ich habe eine Wahrheit gefunden.“

Sagt nicht: „Ich habe den Weg der Seele gefunden.“ Sagt: „Ich bin auf meinem Weg der wandernden Seele begegnet.“ Denn die Seele wandelt auf allen Wegen.

Die Seele geht keinen geraden Weg, noch wächst sie wie ein Schilfrohr. Die Seele entfaltet sich, gerade so wie ein tausendblättriger Lotos.

Durch die Gnade Gottes wurden im Rosengarten der Dorn und die Rose zum Freund

Mevlana Celaleddin Rumi (1207-1256), islamischer Mystiker
aus: *Divan-i Kebir*, Gedicht Nr. 1172, übersetzt von Sefik Can

Schau nur auf die Macht Gottes, Er hat die Liebe mit dem verliebten und die Seele mit dem Körper aus Erde ausgesöhnt.

Wie lange willst du noch dieses und jenes, das Gute und das Böse voneinander getrennt sehen? Schau du auf das Ende, denn im Grab werden sie sich alle vermischen.

Wie lange wirst du noch sagen, dass dieses ein Zeichen, eine Spur hat, dass jenes kein Zeichen, keine Spur aufweist? Schau

ślady: on połączył się z tym, co ślady posiada.
Jak długo jeszcze będziesz mówić: tamten świat i ten świat?
Popatrz, jak tamten świat połączył się z tym światem. Ten świat
jest polem wysiewu dla tamtego świata.
Serce jest podobne do króla. Język jest jego tłumaczem. Po-
patrz na króla, jak porozumiewa się z tłumaczem – żyją w
przyjaźni w jednym ciełe.
Ziemia i niebo stały się przyjaciółmi, bo Bóg je dla nas pojed-
nał. O wy, którzy spoglądacie na siebie z ukosa, którzy się nie
lubicie! Odrzućcie podziały, porozumcie się wzajemnie, bądźź-
cie sobie przyjaciółmi!
Popatrz na wodę, ogień, wiatr i ziemię! Chociaż są sobie wro-
gie, porozumiały się, stały się przyjaciółmi.
Wilk, owca, lew i gazela- choć wszystkie są sobie przeciwne,
zjednoczyły się w lęku przed odważnym nauczycielem.
Popatrz na władzę króla, z łaski którego w ogrodzie różanym
cierń i róża stały się przyjaciółmi i żyją w jedności.
Popatrz uważnie na chmury! Choć składają się z pojedynczych
skrawków, dzięki łasce Bożej łączą się w jedno i spływają wodą
przez rynny.
Wiosna i jesień połączyły się i zaprzyjaźniły, aby wspólnie wy-
dać różnorodne owoce.
Ilu jest złodziei, ludzi nieuczciwych i niezdolnych? Lecz i oni
stworzyli jedność, niczym łuk i strzała.

auf den, der die Spur bestimmt, im Grunde hat er sich mit
dem vereint, was die Spur aufweist.
Wie lange wirst du noch jene Welt oder diese Welt sagen?
Schau, wie sich jene Welt mit dieser Welt vermischt hat. Denn
diese Welt ist der Saatplatz der anderen Welt.
Das Herz gleicht einem König. Die Zunge ist sein Überset-
zer. Doch schau auf den König, wie er sich mit dem Überset-
zer verständigt, sie leben freundschaftlich in einem Körper.
Die Erde und der Himmel sind enge Freunde geworden. Denn
Gott hat sie für uns versöhnt. Oh ihr, die ihr euch gegenseitig
schief anschaut, die ihr euch gegenseitig nicht mögt! Lasst die
Trennung, verständigt euch miteinander, seid Freunde!
Schau auf das Wasser, das Feuer, den Wind und die Erde! Ob-
wohl sie Feinde sind, haben sie sich verständigt, sind Freunde
geworden.
Wolf, Schaf, Löwe und Gazelle – obwohl alle vier Gegensätze
zueinander sind, haben sie sich aus Furcht vor einem mutigen
Erzieher zusammengetan und sich versöhnt.
Schau auf die Macht dieses Königs, mit dessen Gnade im Ro-
sengarten der Dorn und die Rose zu Freunden geworden sind
und zusammen leben.
Schau diese Wolken genau an! Obwohl sie aus einzelnen Teil-
chen bestehen, werden sie durch Gottes Segen zusammenge-
fügt, sie werden zu Wasser und fließen durch manche Rinne.
Mit den Werken, die der Frühling und der Herbst hervorge-
bracht haben, haben sie sich vermischt und sind Freunde ge-
worden, um verschiedene Früchte zu erzeugen.
Wie viele Menschen sind krumm, unerträglich und Diebe.
Doch sie haben sich wie Pfeil und Bogen versöhnt.

Wdzięczność.

Albert Schweitzer (1875 – 1965), Teolog ewangelicki, lekarz, biograf Bacha i organista; Fragment dzieła „Was wollen wir tun?“, 14 przykazań o problemach etycznych, cyt. przez Klausu Huglera, „Glocken läuten“, 2012

[...] Istnieją w przyrodzie rośliny, które rozsiewają się pod ziemią. Korzeń rośnie pod powierzchnią, a na odpowiedniej głębokości wypuszcza w górę nowy pęd, aby więcej roślin mogło stać obok siebie, pozornie niezależnych i samodzielnych. W rzeczywistości jednak wszystkie one wyrastają z korzenia tej jednej rośliny, która była tam już wcześniej. Podobnie jest z szerzeniem dobra. Dobra, które cię spotyka, ślij dalej przez te korzenie, z których wyrastają nowe uczynki. Spróbuj pojąć tajemnicę wdzięczności. Jest ona czymś więcej, niż cnotą; odkrywa się przed tobą niczym zagadkowa reguła wszelkich zdarzeń. Posłuszni wobec niej musimy spełnić swoje przeznaczenie.

To mistyczne pojmowanie rzeczywistości, bez wątpienia. Ale zawsze, kiedy gruntownie ją badamy, trafiamy na coś tajemniczego. Życie i wszystko to, co się z nim wiąże, jest niezgłębione. Rzeczy pozornie należące do codzienności ukazują nagle niespodziewanie głębokie i brzemiennie w skutki oblicze, kiedy tylko przemyślimy je do końca. Wiedza o życiu to poznanie tajemnic, a słuszne postępowanie – dostosowanie się do reguł płynących z tego poznania.

Dankbarkeit.

Albert Schweitzer (1875 – 1965), ev. Theologe, Arzt, Bach-Biograf und Organist; aus: Was sollen wir tun? 14 Predigten über ethische Probleme, zitiert bei Klaus Hugler, Glocken läuten, 2012

... Es gibt in der Natur Pflanzen, die sich unterirdisch verbreiten. Die Wurzel wächst unter der Erde weiter und sendet an einer bestimmten Stelle einen neuen Trieb in die Höhe, so dass dann mehrere Pflanzen nebeneinander, scheinbar selbstständig und unabhängig voneinander, auf demselben Platze stehen. In Wirklichkeit aber sind sie aus der Wurzel der einen, die zuerst dastand, hervorgegangen. Also sei es mit der Verbreitung des Guten. Das Gute, das dir widerfuhr, sende durch diese triebfähigen Wurzeln, aus denen neue Taten hervorgehen. Verstehe das Geheimnis der Dankbarkeit. Sie ist mehr als eine sogenannte Tugend. Als ein geheimnisvolles Gesetz des Geschehens werde sie dir offenbar. Im Gehorsam gegen dasselbe haben wir unsere Bestimmung zu erfüllen. Dies ist eine mystische Auffassung der Dinge. Gewiss. Aber wo wir den Dingen auf den Grund gehen, kommen wir immer auf etwas Geheimnisvolles. Das Leben und alles, was damit zusammenhängt, ist unergründlich. Was in das Gebiet des Alltäglichen zu gehören scheint, nimmt seinen ungeahnt tiefen und folgenreichen Charakter an, sobald wir es zu Ende überdenken. Das Wissen vom Leben ist das Erkennen des Geheimnisvollen. Recht handeln heißt, den Gesetzen gehorchen, die aus diesem Erkennen des Geheimnisvollen kommen ...

Z tomiku **Modlitwy i wiersze więzienne**

Dietrich Bonhoeffer – lipiec 1944

Chrześcijanie i poganie

1

Ludzie idą do Boga, gdy spotyka ich niedola,
błagają o pomoc, proszą o szczęście
i kawałek chleba,
o zachowanie od choroby, winy i śmierci.
Tak czynią wszyscy: poganie i chrześcijanie.

2

Ludzie idą do Boga, gdy spotyka Go niedola
znajdują Go ubogiego, wyszydzonego,
bez domu i chleba,
widzą Go zmiążdżonego
przez grzech, winę i śmierć.
Przy Bogu, w Jego cierpieniu stoją tylko chrześcijanie.

3

Bóg przychodzi do wszystkich ludzi w ich niedoli,
karmi ich ciało i duszę swoim chlebem,
za chrześcijan i pogan ponosi śmierć krzyżową
i daruje winy jednym i drugim.

aus: **Widerstand und Ergebung**

Dietrich Bonhoeffer (1906 – 1945), ev. Theologe und Märtyrer

Christen und Heiden

1

Menschen gehen zu Gott in ihrer Not,
flehen um Hilfe, bitten um Glück und Brot,
um Errettung aus Krankheit, Schuld und Tod.
So tun sie alle, alle, Christen und Heiden.

2

Menschen gehen zu Gott in seiner Not,
finden ihn arm, geschmäht, ohne Obdach und Brot,
sehnen ihn verschlungen von Sünde,
Schwachheit und Tod.
Christen stehen bei Gott in Seinem Leiden.

3

Gott geht zu allen Menschen in ihrer Not,
sättigt den Leib und die Seele mit Seinem Brot,
stirbt für Christen und Heiden den Kreuzestod,
und vergibt ihnen beiden.

Fragment z wystąpienia inauguracyjnego Nelsona Mandeli

prezydenta RPA, 1994

... Naszą największą obawą nie jest to, że jesteśmy niedoskonalimi, lecz to, że jesteśmy niewyobrażalnie potężni. Obawa ta jest naszym światłem, nie ciemnością. Każdy z nas stawia sobie pytanie: „Kim właściwie jestem, że pozwolono mi być wspa-
niałym, czarującym, utalentowanym i fantastycznym?“

Kim więc jesteś? Jesteś dzieckiem Bożym. Jeśli będziesz umniejszał swoje znaczenie, nic nie dasz światu. Jeśli będziesz się wycofywał, aby inni wokół ciebie nie czuli się niepewnie, nie będzie to miało nic wspólnego z oświeceniem.

Narodziliśmy się po to, aby urzeczywistniać chwałę Bożą, która jest w nas. Nie tylko w niektórych z nas, ona jest w każdym człowieku. I kiedy pozwalamy rozblysnąć własnemu światłu, nieświadomie dajemy przyzwolenie innym, aby uczynili to samo.

Kiedy uwolnimy się od własnego lęku, nasza obecność uwolni innych bez naszego udziału ...

Auszug aus der Antrittsrede von Nelson Mandela

Präsident der Republik Südafrika, 1994.

... Unsere tiefste Angst ist nicht, dass wir unzulänglich sind. Unsere tiefste Angst ist, dass wir unermesslich machtvoll sind. Es ist unser Licht, das wir fürchten, nicht unsere Dunkelheit. Wir fragen uns: „Wer bin ich denn eigentlich, dass ich leuchtend, hinreißend, begnadet und phantastisch sein darf?“

Wer bist du denn, es nicht zu sein? Du bist ein Kind Gottes. Wenn du dich klein machst, dient das der Welt nicht. Es hat nichts mit Erleuchtung zu tun, wenn du schrumpfst, damit andere um dich herum sich nicht verunsichert fühlen.

Wir wurden geboren, um die Herrlichkeit Gottes zu verwirklichen, die in uns ist. Sie ist nicht nur in einigen von uns, sie ist in jedem Menschen. Und wenn wir unser eigenes Licht erstrahlen lassen, geben wir unbewusst anderen Menschen die Erlaubnis dasselbe zu tun.

Wenn wir uns von unserer eigenen Angst befreit haben, wird unsere Gegenwart ohne unser Zutun andere befreien. ...

Modlitwa

(z: „Ganz nah ist dein Wort. Modlitwy“
Huub Oosterhuis. Wiedeń, Fryburg, Bazylea, 1972)

Boże, twoim życiem i szczęściem jest to,
że spośród wszystkich ludzi,
jacy kiedykolwiek przyszli na świat,
syn człowieczy w czystej postaci
wciąż żyje wśród nas,
imię, które jest naszym życiem
od pokolenia do pokolenia: Jezus Chrystus.

Aby go usłyszeć i zobaczyć,
aby przekazać go dalej
każdemu, kto jest wrażliwy,
zebraliśmy się tu wokół Ciebie, w modlitwie.

Ześlij na nas, Boże,
Twego ducha,
abyśmy mogli go czerpać od ciebie
i nawzajem od siebie,
tego człowieka,
który jest nasza przyszłością,
który żyje w Tobie
dla wszystkich ludzi i dla całej ziemi.

Gebet

aus: Ganz nah ist dein Wort. Gebete.
Huub Oosterhuis, Wien, Freiburg, Basel, 1972

Gott, dein Glück und dein Leben ist es,
dass von allen Menschen,
die jemals geboren wurden,
ein Menschensohn schlechthin
fortlebt unter uns,
ein Name, der uns Leben ist
von Geschlecht zu Geschlecht: Jesus Christus.

Um ihn zu hören und zu sehen,
um ihn weiterzugeben
an jeden Empfänglichen,
sind wir hier im Gebet bei dir versammelt.

Laß denn, Gott,
deinen Geist über uns kommen,
dass wir ihn voneinander und von dir
empfangen mögen, diesen Menschen,
der unsere Zukunft ist, der bei dir lebt
für alle Menschen und die ganze Erde.

Wieczny Boże,
nadałeś Jezusowi, naszemu bratu,
swoje własne imię;
on jest Panem,
Twym rodzonym synem.

Prosimy cię,
pozwól także i nam nosić Twe imię,
nawet jeśli odczuwamy je jako
ciężar na naszych ramionach,
lub ogień w naszych ustach,
Twojego Ducha Świętego,
który uczyni z nas Twoimi synami i córkami,
który modli się w nas i nawołuje do ciebie
dziś i każdego dnia. Amen.

Ewiger Gott,
du hast Jesus, unseren Bruder,
deinen eigenen Namen gegeben:
er ist der Herr,
er ist dein eingeborener Sohn.

Wir bitten dich,
lass auch uns deinen Namen tragen,
sei es auch eine Last auf unseren Schultern,
wie ein Feuer in unserem Mund,
deinen Heiligen Geist,
der uns zu Töchtern und Söhnen macht,
der in uns betet und zu dir ruft
heute und alle Tage. Amen.

Sopran
Wy je
steś - cie so - lą
z ie - mi,
Wy je - steś - cie
świa - tlem
Wy je
świa - tal
Wy je

Alt
Wy je
steś - cie so - lą
z ie - mi,
Wy je - steś - cie
świa - tlem
Wy je
świa - tal
Wy je

Tenor
Wy je
steś - cie so - lą
z ie - mi,
Wy je - steś - cie
świa - tlem
Wy je
świa - tal
Wy je

Bas
Wy je
steś - cie so - lą
z ie - mi,
Wy je - steś - cie
świa - tlem
Wy je
świa - tal
Wy je

Muzyka: Michał Gąsuszka

Sopran
Ihr -
seid das Salz der
Er - de!
Ihr - seid
das Licht der
Welt! -
Ihr -

Alt
Ihr -
seid das Salz der
Er - de!
Ihr - seid
das Licht der
Welt! -
Ihr -

Tenor
Ihr -
seid das Salz der
Er - de!
Ihr - seid
das Licht der
Welt! -
Ihr -

Bas
Ihr -
seid das Salz der
Er - de!
Ihr - seid
das Licht der
Welt! -
Ihr -

IMPRESSUM

Niemiecko-Polska Pielgrzymka Ekumeniczna Magdeburg-Gniezno

Kancelaria Parafialna Greiffenberg

Pastor dr Justus Werdin

Skład i układ graficzny: Sabine Stolpmann, Angermünde

Zdjęcie: Jörg Stolpmann, Berlin

Tłumaczenia: Mirosława Komin, dr Justus Werdin

Drukarnia Nauendorf, Angermünde

500 egzemplarzy, czerwiec 2013

Deutsch-Polnischer Ökumenischer Pilgerweg Magdeburg-Gnesen

c/o Ev. Pfarramt Greiffenberg

V. i. S. d. P. Pfr. Dr. Justus Werdin

Satz und Layout: Sabine Stolpmann, Angermünde

Einbandfoto: Jörg Stolpmann, Berlin

Übersetzungen: Mirosława Komin, Dr. Justus Werdin

Druckerei Nauendorf, Angermünde

500 Exemplare, Juni 2013